

KORS OG ALTER

ETTERTANKER OVER MESSEOFFERET OG MESSLITURGIEN

AV A. J. LUTZ - PREST I DOMINIKANERORDENEN

Imprimatur: Oslo, 8. september 1928
Olaf Offerdahl, administrator apostolicus

Eget forlag - Neuberggaten 15

INDHOLDSFORTEGNELSE..

Forord

Første del: Messeofferet og frelsesmysteriet.

- I. - Jesu død var et offer. Han døde for å adlyde Faderens bud
- II. - Jesu død var et forsoningsoffer
- III. - Hvorfor Gud krevet dette offer
- IV. - Hvorledes Jesu død har en frelsende kraft for hele menneskeslekten
- V. - Messeofferet er et minne om Jesu død
- VI. - Messeofferet er en stadig fornyelse av korsofferet. Kristus og presten.
Messeofferet gjør oss delaktige i korsofferets virkninger
- VII. - Messeofferet vekker trangen til å lide med Kristus
- VIII. - Hvorledes messeliturgien ble til
- IX. - Liturgien er en bønn i ånd og sannhet. Finnes der hedenske elementer i den katolske liturgi?
- X. - Messen bevarer verden fra undergang

Annen del: Forklaring av messeliturgien.

- I. - Trinnbønn. Syndsbekjennelsen. Dens innhold og mening. Hvorfor presten kysser altersteinen
- II. - Katekumenenes messe

Introitus

Kyrie eleison

Gloria. - De to hovedtanker i denne hymne

Orasjonene. - Hva de lærer oss

Epistelen. - Hvorfor den ble opptatt i liturgien

Evangeliet. - Ved å lese det i forbindelse med messeofferet oppnår vi en dypere forståelse både av messen og av selve evangeliet

Credo. - Hvorledes denne trosbekjennelse ble til

III. - De døptes messe

Ofringen. - Den er ikke det egentlige offer. Den mystiske betydning av det vann som helles i kalken med vinen. Lavabo og de følgende bønner

Prefasjonen. - Forskjellige prefasjoners hovedtanke

Sanctus. Benedictus

Canon. - Messeofferet frembæres for hele den stridende kirke. Vi bekjenner dens enhet med den triumferende. Bønn om at Gud må ta imot våre offergaver

Konsekrasjonen. - Jesus er virkelig og vesentlig under brødets og vinen "skikkelser". Uriktige oppfatninger av Alterets sakrament. Forholdet mellom substansen og skikkelsene. Ved konsekrasjonen fullbyrdes messeofferet.

Fra konsekrasjonen til "Fader vår". Bønnenes mystiske innhold. Vi ber for de avdøde i skjærsilden. Hvorledes messeofferet kommer dem til hjelp. De helliges samfunn

"Fader vår". - Hvorledes Herrens bønn forbereder oss til kommunionen

Fra "Fader vår" til Kommunionen. - Brødbrytelsens mystiske symbolisme. Agnus Dei. Fredskysset

Den hellige kommunion. - Dens hovedvirkninger. Grunnbetingelsen til å motta den. Den sanne og den falske ydmykhet

Fra kommunionen til messens slutt. - Med hvilket sinnelag vi skal forlate kirken

FORORD.

Hver dag frembæres det hellige messeoffer i den katolske Kirke. Om søndagene foregår den liturgiske gudstjeneste med en særskilt høytidelighet, om hverdagene i taus andakt. For alle katolske kristne er det det øyeblikk hvor de klarere blir seg sin tro bevisst. I høyere forstand enn alminnelige andaktsøvelser er messeofferet et møte med Gud i Kristus. Det er derfor av den største viktighet for vårt religiøse liv, at vi følger den hellige ritus med oppmerksomhet og med iver. Men både vår oppmerksomhet og vår iver vokser, jo mere vi fordyper oss i liturgiens mening. Først ved andektig å granske den går det op for oss hvilken fylde av høye trossannheter, hvilken rikdom av religiøs opplevelse der er nedlagt i den av den bedende Kirke.

Foreliggende arbeide vil være en veiledning til en bedre forståelse av vårt messeoffer. Den messeritus som her forklares, er den latinske høymesse i dens alminnelige form som brukes hele verden over. Der eksisterer i den katolske Kirke flere andre former av messeliturgen, f. eks. de

forskjellige orientalske rituser. Den romerske Kirke ikke bare tåler dem, men bevarer dem som eldgamle, ærverdige vitnesbyrd om den samme katolske tradisjon angående messeofferets vesen, skjønt de i de uvesentlige ting har utviklet seg etter andre metoder, under påvirkning av det orientalske andaktslivs forskjellige krav. Også innenfor den latinske ritus finnes en del seremonier som avviker fra de alminnelige, og som med Kirkens samtykke bevares i et eller annet bispedømme eller i noen munkeordener, f. eks. hos Karthauserne og Dominikanerne. Disse avvikelser er imidlertid så få, og av så liten betydning, at foreliggende forklaringer likeså godt gjelder for disse eldre former av den latinske ritus som for den nuværende.

Det ville ikke være mulig i en liten bok å gi en uttømmende kommentar over alle enkeltheter i messeliturgen. Min hensikt er å fremheve hovedideene og å vise liturgiens sammenheng med vårt dogme og dens store verdi for vårt andaktsliv. Emnet gir vel også anledning til en eller annen teologisk utredning, især med hensyn til frelsesmysteriet, transsubstantiasjonen o.a.. Der er lesere som kanskje føler seg mindre tiltalt av det. De hyller den oppfatning at dogme og liv, teologi og mystikk står i motsætning til hverandre, at det er likefrem formastelig å ville uttrykke evangeliets åpenbaring i menneskelige tankeformer. Imidlertid ber vi dem å huske på at de dogmatiske avhandlinger i det hele tatt absolutt ikke gjør fordring på å forklare mysteriene, men å vise hvori de ligger, å påpeke den grense som skiller mellom det guddommelige og det menneskelige, for at vi ikke skal ta for et guddommelig mysterium det som vår fornuft kan fatte, men heller ikke erklære for naturlig sannhet det som overstiger fornuftens evne. Den troende som gjerne vil trenge dypere inn i sin religion, og især den, som kanskje føler seg litt i villrede på grunn av den moderne kritikkens angrep på dogmene, skal belæres om at alle de innvendinger, som vitenskapen eller vranglæreren reiser mot dem, ikke holder stikk. Selve den åpenbarte sannhet, dogmets egentlige innhold, er og blir det utsigelige. Den fromt betraktende sjel dveler ved det med glede. Til en viss grad får den også ved sin betraktning en dypere forståelse av det, ikke i kraft av sin fornuft, men ved en hemmelighetsfull intuisjon, en overnaturlig mystisk anelse, som den Hellige Ånd fremkaller i den ydmyke og gudelskende sjel.

Oslo den 8. september 1928.

A. L.

"Herre, kom meg i hu,
når Du kommer i Ditt rike!"
(Lukas 23, 42)

I. DEL

MESSEOFFERET OG FRELSESMYSTERIET

I.

"Min Fader, er det ikke mulig at denne kalk går meg forbi,
uten at jeg skal drikke den, da skje Din vilje."
(Mat. 26, 42)

Jesus fra Nasarets død på korset under den romerske keiser Tiberius har ikke den samme betydning for en troende som for en vantro. For en vantro led Jesus bare en forbryterdød. For en troende frembar Han et offer. Hans død var ikke først og fremst en virkning av jødernes hat eller av en romersk makthavers vilje. Den hadde som urårsak noe høyere enn fanatiske renker eller politiske beregninger, nemlig en fri beslutning av en mann, som ville dø for å ofre seg Gud.

Nå visste jo Jesus at Han kunne fullbyrde sitt offer til Faderen uten å gå i døden. Den egentlige offergave er jo hjertet. Å ville leve i Gud, med hele sitt hjerte å søke Ham, som er vårt opphav, dette er offerets innerste vesen. Vel ligger det i vår menneskelige natur, som ikke bare er ånd, men ånd og legeme, at det indre offer åpenbarer seg ved ytre tegn, ved symbolske handlinger eller gaver. Jødene og de hedenske folkeslag kunne ikke tenke seg et offer uten at et dyr ble slaktet, undertiden endog et menneske, eller at jordens frukter ble tilintetgjort på et alter. Alle disse og lignende rituser, for så vidt de ikke er blandet med moralske villfarelser, svarer til den menneskelige naturs krav. Men de er bare symboler, synlige tegn og bilder, som for oss kristne betyr sjelens usynlige hengivelse til Gud, sjelens trang til å oppløfte seg til Ham. De hjelper mennesket til å si hva det føler like overfor Gud. De vekker slumrende religiøse tanker og følelser ved likesom å fremstille dem i et bilde, som taler et mere gripende språk enn abstrakte ideer. Men løsrevet fra det åndelige er det synlige symbol uten verd, et legeme uten sjel.

Kristi offer var derfor først og fremst en åndelig gjerning. Det var Hans hjertes gave til Faderen, Hans uavbrutte vilje å leve for Gud. "Fader, i Dine hender overgir jeg min ånd" (Lukas 23, 46). Fra sin jordiske tilværelses første stund av overgav Han sin ånd, sitt liv, i Faderens hender, Han tenkte aldri en tanke, talte aldri et ord, utførte aldri en handling, som ikke var besjelet av den reneste vilje til å føre alt tilbake til Faderen, som til skapningens opphav og mål. Hvert øyeblikk frembar Han sitt indre offer, hva enten Han var sammen med mennesker eller trakk seg tilbake til ørkenens ensomhet. Jesus lever i Gud.

Derav kommer den guddommelige adel, som preger Jesu ord og gjerninger i den grad, at de for oss ikke bare blir en gjenstand for evig beundring, men vårt eget livs absolutte norm. Intet annet menneske er oss så nær og bøyer seg ned til oss med en så forbarmende kjærlighet, intet menneske er vårt i samme grad. Og allikevel har vi like overfor Jesus følelsen av en personlighet, som lever på et uendelig høyere plan enn vi: Vi aner i Ham et sjel liv som utfolder seg høyt over tid og rom, uberørt av jordens skiftende vilkår. Jesus lever i Gud. Jesus har frembåret for all evighet sitt hjertes offer.

Imidlertid går Han allikevel stadig med tanken på, at der skal komme en dag, hvor Han vil gi sitt indre offer et synlig og gripende uttrykk. Han vil gi seg sine fiender i vold for å dø, en voldsom død. Først ved hemmelighetsfulle antydninger, deretter med alltid klarere ord gir Han sine disipler å forstå at jødene og hedningene skal få makt over Ham. Han kunne vel unnslippe deres renker. Men Han vil ikke. Ja, Han lenges endog etter de pinsler som venter Ham, om enn Hans hjerte skjelver, når Han i ånden ser det oppreiste kors: "Jeg har en dåp å døpes med, og hvor lider jeg ikke, før den fullbyrdes." (Lukas 12, 50).

Og endelig kom Hans time. Hvorfor ville Jesus at denne time skulle komme? Hvorfor de dype sjele kvaler i oljehaven og de redselsfulle pinsler i domhuset, på veien til Golgata og på korset? Jesus hadde jo fullbyrdet sitt offer i sjelens opphøyede helligdom fra den første stund av. Hvorfor vil Han utgyde sitt blod? Nettopp fordi Hans vilje er helt overgitt i Faderens vilje. Faderen vil at Jesu indre hengivelse skal bli åpenbart for hele verden ved dette synlige offers uendelig gripende vitnesbyrd. Jesu blodige offer, det er Faderens vilje, skal være kilden til menneskenes frelse fra syndens makt. Og Jesus underkaster seg Hans vilje. Jesus dør for at også menneskene igjen skal oppnå å leve i Gud.

II.

"Kristus ble ofret en gang for å bortta manges synder." (Hebr. 9, 28)

Menneskene levde skilt fra Gud. Vi kjente ikke vår Gud og Fader, vi elsket Ham ikke, men nektet Ham vårt hjertes offer og levde langt borte fra Ham i en mørk landflyktighet, fordi vi hadde gjort opprør mot Ham og foraktet Hans kjærlighet, i den tro å finne vår salighet ad våre egne veier i vår naturs trange grenser. For å finne veien tilbake til Gud måtte vi først frigjøres fra synden ved en forsoning.

Hva denne forsoning måtte være, fremgår av selve syndens vesen. Der er to momenter i synden: en skyld og en straff. En skyld, fordi synden er et opprør mot Guds hellige lover, mot den orden Hans visdom har fastslått for vårt livs fullkomne utvikling, og fremfor alt et opprør mot Guds kjærlighet. Å nekte å elske Gud, det er syndens innerste ondskap. Og deri har også syndens forferdelige straff sitt utspring: den evige fortapelse. Det er ikke Gud som er fordømmelsens årsak, men synderen selv, som med sin vedvarende forakt for Guds nåde likesom tvinger Gud til å overlate ham til sin onde vilje. Når evigheten åpner seg for et menneske, og når det går under i den evige død, så skjer det fordi mennesket inntil det siste øyeblikk har nektet å ta imot Guds nåderike kjærlighet. Selve synden blir da syndens straff. Helvetet har vel også fysiske kvaler, men i første rekke er helvetets straff det hårdnakkede, evigvarende opprør mot Gud, den evigvarende vegring mot å elske Ham, blandet med en dyster fortvilelse over å ha mistet alt ved å ha mistet Gud.

For di synden medfører en straff, måtte Jesu forsoning være forbundet med lidelser og med døden. Alle de pinsler som Jesus gjennomgikk på jorden, fra Bethlehem inntil Golgata, trådte istedenfor de evige kvaler menneskeslekten var hjemfallen til for sitt hovmod, sin urenhets og grusomhets, skyld. Og Jesu lidelser har en uendelig større verdi for å fyldestgjøre den guddommelige rettferdighets krav enn alle menneskers evige straff ville ha hat. Men synden var ikke hermed sonet. For å utslette den egentlige skyld, opprøret mot Gud, og for å gjenopprette vennskapet mellom, Gud og mennesket, måtte mennesket i ydmykhet, i lydighet, i ren og edel kjærlighet vende tilbake til Ham. Først da var syndens onde overvunnet.

Derfor var Jesu død på korset ikke først og fremst en fyldestgjørelse for den guddommelige rettferdighet, som krever synden straffet, men et vidunderlig gripende vitnesbyrd om Jesu kjærlighet og lydighet overfor Gud, som forlanger dette offer. Det var Hans ydmyke hjertes hengivenhet, så uendelig høyt hevet over all egoisme, Hans hellige, trofaste, altovervinnende kjærlighet til Faderen som var frelsesgjerningens innerste kraft og verdi. Jesus gir Faderen uendelig mere tilbake enn det syndige menneske hadde unndratt Ham. For det er Gud som adlyder Gud i en menneskelig natur. Hans ydmyke underkastelse og hengivelse har uendelig mere religiøs skjønnhet enn alle menneskers lydighet ville ha hat, om de hadde bevart sin opprinnelige uskyld. *[Vi bør ikke glemme at alle disse uttrykk: "Fyldestgjøre Guds rettferdighet", "gi Gud tilbake det vi hadde tatt fra Ham", "betale vår gjeld til Gud" o.l. må tas i analogisk betydning. Vi kan ikke tale om syndens uret med et annet språk enn det menneskelige. Både synd og forsoning er mysterier. Deres innhold er noe uendelig mere forferdelig for syndens, og uendelig mere velsignet for forsoningens vedkommende enn våre begrep om gjeld og betaling. Det er en altfor lettvent ironi å le over vår såkalte kommersielle oppfatning av vårt gudsforhold.]* Forløsningen er vel også rettferdighetens, men uendelig mere kjærlighetens mysterium, kjærligheten som fra Jesu hjerte stiger op til Faderen og blir tatt imot av Faderen.

Det er derfor en alvorlig misforståelse av Skriftens ord når en vis mystikk eller retorikk påstår at Jesus var blitt en gjenstand for Guds avsky, fordi Han hadde tatt vår synd på seg. De ord som finnes hos Paulus: "Han ble en forbannelse for oss " (Gal. 3, 13) o.l. eller Jesu eget smerteskrif: "Min Gud, min Gud, hvorfor har Du forlatt meg?" (Mat. 27,46) har ikke den mening. Talemåter som denne: "Guds vredesskyer samlet seg tykt omkring hele menneskeslekten. De utladet seg over Jesus alene, Han ble forbandet for oss og et vredens kar " er urimelige fraser, og tar man dem i strengt bokstavelig forstand, rett og slet blasfemiske. Mellom Jesus og Faderen har der aldri været annet enn den uendelige guddommelige kjærlighet. Mens Jesus i ydmyk hengivenhet frembar sitt livs offer for å adlyde Faderens vilje, mens Han blant andre kvaler led den knugende indre forlatthet, var

han Faderens elskede Sønn som evig før. Vår forsoning ble ikke fullbyrdet derved at Jesus skulle ha lidt den forbannelse vi var hjemfalne til, fordi straffen alene, selv den evige straff i helvetet, aldri kunne utslette synden, men derved at synden i sitt egentlige vesen som opprør mot Gud, ble tilintetgjort ved Jesu uendelig store kjærlighet og lydighet.

III.

"Så har Gud elsket verden, at Han har gitt sin Sønn, den Enbårne." (Joh. 3, 16)

Men hvorfor krevet Gud dette offer av Jesus? Var ikke Hans hjertes fullkomne hengivenhet til Faderen tilstrekkelig for å utslette opprørets onde? Hvorfor ville Gud i sin uendelige miskunn ikke tilgi synden uten Golgatas redsler? Det kristne hjerte har vel lov, i sin trang til å se dypere i frelsens mysterium, til å stille dette spørsmål. Mennesker som mener å kunne måle alt med sin fornufts, eller sin erfarings mål, går så langt at de enten vegrer seg mot å tro på Jesu forløsning og erklærer dette mysterium, sammen med alle andre overnaturlige sannheter og med selve åpenbaringen, for legende, eller beskylder oss for å forvanske gudsbegrepet ved å tilskrive den himmelske Fader den uhyrligste grusomhet. Imidlertid formår ikke vantroen å tilintetgjøre forløsningens guddommelige kjensgjerning. At den overstiger vår fatteevne, er bare et bevis på at Gud er mere enn vi, at der i dette mysterium som i alle andre, ligger skjult en opphøyet realitet. Gud alene har den klare innsikt i forsoningsofferets storhet. Han alene kjenner fullt ut de grunner, hvorfor Jesus måtte lide. Allikevel kaster selve troen et lysstreif i mysteriets dunkelhet. Når vi i beundring og medlidenhet ser op til den døende Frelser og spør: hvorfor, min Gud, hvorfor? da svarer Evangeliet: "Så har Gud elsket verden!"

Sikkert kunne Gud ha utslettet syndens onde og ulykke ved simpelthen å tilgi den. Men Guds verk er alltid preget av visdom og barmhjertig nedlatenhet mot oss. Han ville ikke bare frelse oss, men frelse oss på en måte som svarer til vår natur, tillemper seg etter vår svakhet, frelse oss ved å ikle sin forløsende barmhjertighet former som vi kan føle, forstå, for derved med desto større begeistring og takknemlighet å kunne gi Ham vårt hjerte tilbake. "Ordet er blitt kjød". Gud kommer oss i møte i menneskelig skikkelse, for at vi kunne "se og høre Ham og føle på Ham med våre hender" (1. Joh. 1, 1). Ut fra den samme trang til å nedlate seg til menneskene ville Gud at også forsoningen gjennom Hans Sønn skulle skje i en form som menneskene kunne se og føle. Jesu åndelige offer skulle åpenbare seg i den mest gripende og rørende form.

Jesu død på korset med alle de lidelser som gikk forut, gir oss for det første en større visshet om at vår synd er utslettet. Hadde Gud tilgitt oss og gjenopptatt oss i nåde uten dette offer, så ville vi sikkert ha trodd på vår frelse, som vi tror på alle åpenbarte sannheter, og levde i en trygg forventning om himmelens salighet. Men Gud ville gi oss den trøst, som menneskehjertet setter så uendelig stor pris på, ikke bare å tro på vår frelse, men å se den, å føle den. Når vi oppløfter våre øyne til Kristus på korset, når vi ser at et menneske i vårt sted lider de pinsler vår synd hadde fortjent, når vi med andakt betrakter Jesu dødsangst, Hans kvaler og forlatthet og hører Hans røst: "Det er fullbrakt", og overveier at alt dette foregår ut fra en uendelig kjærlighet til Gud, en uendelig ren underkastelse under Faderens vilje: da tror vi ikke bare at vår synd er utslettet, men vi føler det i vårt innerste hjerte.

Deretter inngir Jesu -lidelse oss en større avsky for synden. De kristne som alvorlig etterstreber renhet, kjærlighet, tålmodighet, ydmykhet, vet godt hvilken moralsk energi der ligger i betraktningen av Jesu vunder. Å være vitne til de redselsfulle kvaler synden har bragt over den skyldløse, gjør at synden står for oss i sin fulle heslighet. Visstnok kan dragningen mot det onde være mektig. Men enda mektigere er den følelse av grusomhet og feig utroskap, som griper hjertet, når det under syndens fristelser flykter hen til den døende Kristus.

Men fremfor alt er det en voksende kjærlighet, til Gud som vi øser av korsets mysterium, kjærlighet til Faderen som gav oss dette Offerlam, kjærlighet til Jesus som gav seg hen for oss. Her åpenbarer Guds miskunn seg i den fonn, som sterkest griper menneskets hjerte. "Derpå har vi kjent Guds kjærlighet, at Han har gitt sitt liv for oss" (1. Joh. 3, 16). "Ingen har større kjærlighet enn denne at han setter sitt liv til for sine venner". (Joh. 15, 13). Nei, der gis ikke noe større vitnesbyrd om hengivenhet enn å gi sitt liv for en. Alt annet har jo bare verd fordi vi lever. Og Gud gav livet for oss uten tvang, uten nølen, for mennesker som hadde foraktet Hans vennskap. Et oppriktig hjerte som overveier dette, kan ikke stå imot en så rørende åpenbaring av Guds kjærlighet.

Derfor føler alle kristne, såfremt de ikke har mistet den levende tro, en vidunderlig dragning mot Jesus i oljehaven og på korset. Derfor drar pilegrimer uten tal til Jerusalem. Derfor har våre kirker sin korsvei og sin Mater Dolorosa. Alle sanne kristne vil med Jesu moder stå ved korset og føle sverdet gjennom bore sitt hjerte, den medlidende kjærlighets sverd. Derfor går den angrende synder hen til den Korsfestede og kysser Hans hellige sår. Han vet at det er ham som er skyld i dem, men også at det er disse sår som har gjenoppvakt i hans indre sansen for det evige liv. Jesu offer i denne gripende form blir da den egentlige årsak til vårt eget offer, hjertets tilbakevenden til Gud. Syndens onde blir fullkommen utslettet.

På spørsmålet: av hvilken grunn krevet Gud dette offer av Jesus? gis der derfor intet annet svar som er Gud verdig enn dette: Gud er kjærlighet! De som bare taler om rettferdighet, om Guds vrede, de som går og innbiller seg at Gud var seg selv skyldig å hevne vår utroskap, og at Han ikke kunne gi oss tilbake sin nåde, før synden var utslettet med blod og pinsler, har en altfor tarvelig oppfatning av Gud og misforstår frelsesmysteriets dypeste innhold. Rettferdigheten har visstnok sine krav. Men når vi har en Frelser som kunne fyldestgjøre Guds rettferdighet, så har vi nettopp Guds elskende hjerte å takke derfor. De bibelske ord om løsepenger, gjeløsning o. a. har sin store betydning. Men vil vi gi uttrykk for den høyeste årsak til Jesu forsoningsverk og dets dypeste grunn, så finner vi bare ett ord: "Så har Gud elsket verden, at Han gav sin Sønn, den Enbårne".

IV.

"Kristi kjærlighet driver oss, idet vi tenker over at, når én er død for alle, da er alle døde." (2. Kor. 5, 14)

Men nå reiser seg et annet problem for den sjel som fordyper seg i ettertanken om forsoningen: Hvorledes kan Jesu offer ha en frelsende virkning for oss? Det er jo ikke vi som ofrer vørt liv. Vil Guds rettferdighet at forsoningen skal skje ved en straff, hvorledes kan den skyldige få nåde, når det er den uskyldige som lider? Vil Gud at vårt opprør mot Ham skal gjøres godt igjen ved hjertets ydmyke tilbakevenden til Ham, hvorledes kan vi bli gjenoptatt som Guds barn, når det er en annen som elsker Ham og underkaster seg Hans vilje? Kan Jesu offer virkelig erstatte vårt? At Hans kjærlighet til oss er uendelig rørende, at Hans sjelsadel er et vidunderlig forbillede for oss, kan vi forstå. Og Hans død, en uskyldigs død, kan ikke annet enn vekke beundring og dyp medfølelse. Et menneskes edle, heltmodige hengivelse for en sak er alltid noe gripende. Hvor meget mere når det er Jesus! Men Jesu død har etter vår kristne tro en meget dyperegående virkning enn å fremkalle følelser. Den skaper et nytt liv i oss. Og her er det hemmelighetsfulle. Hvorledes kan Hans død være årsak til at himmelen åpner seg for oss, at et nytt liv utgydes i vår sjel, at Faderens blikk med velbehag hviler på oss som på "en ny skapning" (Gal. 6, 15), at den Hellige Ånd bor i oss og at ukjente livsimpulser veller frem i vårt indre for å drage oss til Gud? For det er forløsningens velsignede frukt. Jesu rettferdighet blir oss ikke bare tilregnet, men trenger inn i sjelens dyp som et nyt, et overnaturlig liv. Den store forskjell mellom Guds nåde og menneskenes er nettopp den at et menneskes kjærlighet forutsetter det gode for å våkne, mens den guddommelige kjærlighet skaper det. Guds virken kan ikke være annet enn skapende. Forløsningens frukt er liv. Men hvorledes kan

Jesu lidelse være årsak til at Gud elsker oss, da det jo ikke er vi som soner? Visse teologer svarer at Jesus sonet som stedfortreder for hele menneskeslekten, og det er utvilsomt riktig. Men den sannhetssøkende sjel er ikke tilfredsstillet hermed. Hvorledes kunne Hans soning være stedfortredende? Hva var det som gjorde at Gud tok imot den istedenfor vor? Kan en andens offer frembringe så underfulle virkninger? Nei, hvis Jesus var en anden, en fremmed. Men Jesus og menneskeslekten er ett.

Vi støter her på det kristne livs store mysterium, vår mystisk-organiske enhet med Jesus, som det nye testamente og den apostoliske tradisjon betrakter som den eneste kilde til vårt liv i Gud: "I er Kristi legeme og lem ved lem ". (1. Kor. 12, 27) [Jeg tillater meg å henvise til "Katolisismen og det personlige Gudsforhold" av A. Lutz (Oslo, hos Norli), hvor denne sannhet er blitt utførlig belyst ved en rekke skriftsteder.]

I Jesus er hele menneskeslekten innbefattet. Han er opphavsmannen til en ny menneskeslekt. Likesom Adam var opphavsmannen til menneskeslekten med hensyn til dens naturlige liv, således ble en ny slekt skapt i Jesus, idet vi fra Ham mottar vårt vesen som Guds barn. Den sanne Jesus er ikke bare et individuelt menneske. Hele menneskeslekten, såfremt den vil ta imot det nye liv, står i en hemmelighetsfull forbindelse med Ham, en forbindelse som vel er usynlig, ubegripelig, men allikevel dypere, inderligere og mere levende enn den naturlige enhet mellom vårt legemes lemmer og organer, fordi den kraft som knytter oss til Jesus, er den guddommelige kjærlighet, som fikk Guds Sønn til å forene den menneskelige natur med seg.

Betrakter vi Forløsningsmysteriet ut fra denne tanke, så forstår vi hvordan Hans død forsonet oss med Gud. Forenet med Ham har også vi frembåret vårt livs offer for Gud. Vi er blitt korsfestet med Jesus, i Jesus. Vi blev, så å si, satt i en mystisk dødstilstand med Jesus og blir betraktet av Gud som et offer med Ham, Faderen tar imot oss med kjærlighet. Den kjærlighet med hvilken Han elsker sin enbårne Sønn, utstrekker seg nå til hele den menneskelige natur, som Jesus på en så underfull måte har forenet med sin guddommelige Person, hengitt som et offer og ført tilbake til Gud: "Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever, dog ikke jeg mere, men Kristus lever i meg " (Gal. 2, 19). "Kristus er en gang død for våre synder, den rettferdige for de urettferdige, for at Han kunne føre oss frem til Gud. " (1. Pet. 3, 18).

V.

"Gjør dette til min i hukommelse"
(Lukas, 22, 19)

Forsoning med Gud, delaktighet i Jesu eget liv som Guds Sønn, en ny, overnaturlig livskraft for å kunne frembære vårt hjertes offer for Gud og sammen med Jesus å leve i Ham, det er virkningene av Jesu offer på korset.

Men for å få del i denne velsignelse, må vi oppfylle en betingelse: vi må holde oss forenet med det guddommelige Offerlam. Den som fjerner seg fra den Korsfestede, fjerner seg fra selve livets kilde. Vi lever jo i Gud, nettopp fordi vi ved vår enhet med Jesus har del i Hans liv, død og oppstandelse. Skal Hans sonoffer frelse oss fra døden, må vårt personlige og naturlige liv preges av dette mystiske samlivs ånd. Jesu offer må bli vårt livs norm og grunnlov. Men det blir det først derved, at vi med en oppriktig vilje samtykker i å være, korsfestet med Ham. Jesus vil ikke drage oss til seg med tvang, men Han vil vekke i vårt hjerte den gode vilje for kjærlig å ta imot de impulser, som utgår fra Hans offer, for i trofast overensstemmelse med "det sinnelag som er i Kristus Jesus" å frembære for Gud vårt eget hjertes offer.

Det første en sjel føler trang til, når den virkelig samtykker i den nåderike enhet med Jesus, er

inderlig å komme Hans lidelser i hu. Å våke og be med Ham i oljehaven, å stå ved korset med blikket festet på den døende Frelser, er det kristne hjertes store andakt. Vi føler vel at vår evige skjebne avhenger av det som foregikk der, ikke bare vår egen personlige, men hele menneskeslektens. Klarere og klarere ser den troende, som lever i sin tro, korsofferets uendelige betydning. Ingen begivenhet i verdens historie har som denne krav på vår erindring. Hva er de store tildragelser historien forteller om, de store seire på slagmarkene, de voldsomme revolusjoner, kongerikenes oppståen eller fall? Tiden går sin gang, og de mister sin storhet. De kan vel frembringe noen virkninger på jordens overflate, i menneskeslektens ytre vilkår. De forandrer nasjonenes innbyrdes forhold litt, forskyver grensene for en tid, utvider eller innskrenker språkernes område, endrer litt menneskenes syn på det økonomiske liv, på de jordiske interesser, på den verden, "hvis skikkelse forgår" (1. Kor. 7, 31). Men i sin dypeste grunn blir mennesket uberørt av dem, overlatt til sin egen elendighet og sine dype savn. Men da Jesus av Nasaret døde på Golgatas høyde mellom to røvere, da skjedde noe som forandret ikke verdens overfate, men menneskets dypeste indre. For da senket seg ned i oss en guddommelig livskraft, som setter oss i stand til å finne igjen det vi hadde mistet: veien til Gud.

For at menneskene skulle bevare et levende minne om korsofferet, innstiftet Jesus selv en hellig ritus, som fremstiller det for oss: "I den nat Han ble forrådt, tok Jesus brødet, takket, brøt det og sa: Ta og et, dette er mitt legeme, som skal hengis for dere. Gjør dette til min i hukommelse. Likeledes tok Han også kalken, etter at Han hadde holdt måltid, og sa: Denne kalk er den nye pakt i mitt blod. Gjør dette, så ofte som dere drikker, til min i hukommelse" (1. Kor. 11, 23-25). Gjør dette til min i hukommelse! Når den katolske prest, utrustet med Jesu prestelige fullmakt, uttaler over brødet de samme ord som Jesus: "dette er mitt legeme", da er Jesu legeme virkelig og vesentlig tilstede under brødets ytre skikkelser. Når han uttaler konsekrasjonens ord, Jesu egne, over vinen, da er også Jesu blod virkelig og vesentlig tilstede under vinens skikkelser.

Denne ritus er et bilde på Jesu død. Den adskilte konsekrasjon av Jesu legeme og blod under to forskjellige skikkelser fremkaller erindringen om det store øyeblikk, hvor Jesu legeme hang på korset, mens Hans blod rant til jorden. Således henledes våre tanker på Jesu offer. Vi ikke bare leser i bøker om Jesu død, men vi ser den ved en symbolsk ritus, ved en uttrykksfull fremstilling. Den foregår likesom på ny for vår sjel. Da våkner vår kjærlighet til Frelseren med ny kraft. Og med ny overbevisning om hva Hans død er for oss, samtykker vi i å være korsfestet med Ham.

VI.

"Men denne har et uforgjengelig prestedømme, fordi Han blir evindelig, hvorfor Han også for evig kan frelse dem, som kommer til Gud ved Ham, da Han alltid lever for å trede frem for oss."
(Hebr., 7, 24-25.)

Men en fremstilling av Jesu død og en i hukommelse, hvor inderlig den enn kan være, er ikke nok for å gi oss den fulle bevissthet om vår mystiske enhet med Kristus Guds Lam, og det elskende samtykke i den. Kristus ville ikke at vi bare skulle føle oss som ett med Ham ved å fordype oss i minnet om noget, som skjedde for to tusen år siden. Han ville at vi virkelig skulle delta i et virkelig offer, som i dag og hver dag blir frembåret. Messeofferet er derfor etter Jesu vilje meget mere enn en symbolsk fremstilling av korsofferet. Det er korsofferet som en stadig fornyet virkelighet, som en stadig flytende nådens kilde. Deri ligger den katolske messes storhet og dens dype innflytelse på det kristne livs utvikling. Dette må oppfattes på følgende måte:

Ved konsekrasjonen er Jesus Kristus virkelig, personlig til stede under brødets og vinens skikkelser, den samme Kristus, Gud og menneske, som ble født i Bethlehem. og døde på Golgata. I Hans hjerte

lever også det samme store offersinn som på den tid, da Han uttalte de ord: "Jeg har en dåp å døpes med, og hvor lider jeg ikke, før den fullbyrdes!" og "Fader, i Dine hender overgir jeg min ånd ". Alltid og evig er Han besjelet av en så fullkommen kjærlighet til Faderen, at Han vil oppofre sitt liv til Ham uten forbehold, i en absolutt ren overensstemmelse med Hans vilje. Også oss mennesker elsker Han med den samme edle, ømme velvilje. Alltid og evig er Han seg bevisst å være stamfaderen til den nye slekt av Guds barn, hodet på en mystisk organisme, som omfatter alle folkeslag i alle tider, kilden til de guddommelige livsimpulser, som drager menneskene til Gud. Dø kan Han vel ikke mere for å vise sin kjærlighet. Hans offer foregår uten blod, uten pinsler og forlatthet, uten tårer og dødsangst, uten alle de hjertegripende omstendigheter Evangeliet beretter om. Men den ånd som fikk Ham til å lide alt dette, bevarer Han evig, og evig bekrefter Han sitt offer på korset. Vi kan derfor med full sannhet si at Jesus ofrer seg på ny, bare vi først og fremst er oppmerksom på offerets egentlige, åndelige natur, og ikke forbinder det med forestillinger om fysisk vold, som ikke nødvendigvis hører med til et offer. Hva der hører med hertil er en ytre ritus, for å anskueliggjøre det som foregår i hjertet. På Golgata var denne ritus Jesu livs synlige, gripende hengivelse. I messeofferet er denne ritus den samme som ved den siste nattverd: konsekrasjonen av brød og vin, som en symbolsk fremstilling av Jesu død. Ved nattverdbordet, på korset og på alteret er offeret det samme, bare under en forskjellig ritus.

Men hva er da prestens verv, dersom det er Jesus, som frembærer offeret? Presten handler "in persona Christi", det vil si han utfører i Kristi sted, med Kristi fullmakt og på Kristi befaling den gjerning som fremstiller Kristi offer.

Kristus er usynlig for oss. Allikevel vil Han at Hans offer skal frembæres under en synlig ritus. For Jesus taper aldri av syne at Hans Kirke er et samfunn av mennesker, og at deres religiøse liv må anta menneskelige, det vil si: sosiale former.

Derfor vil Han gi sitt offer, som skaper det religiøse liv i de troendes hellige samfunn, en synlig form, svarende til menneskets sosiale natur, for at alle kan samles ved alteret, ved korset, i en felles lovprisning og takksigelse for sitt felles liv i Kristus. Den katolske prest er Kristi redskap. Han utfører for det troende folk den ritus, ved hvilken Kristus vil gi sitt offer en synlig skikkelse og som Han selv utførte ved nattverden. Presten ofrer Jesu legeme og blod, ikke i den forstand at han skulle sitte inne med en absolutt autoritet over Jesus, men i kraft av en overdratt rett og fullmakt han fikk, da han ved et særskilt sakrament ble viet til prest, det vil si delaktiggjort i Kristi eget prestedømme.

For den ypperste, den evige prest er Kristus selv. Fremfor alle andre er det Ham som meddeler oss de guddommelige goder og fører oss til Gud. Han ble ikke viet til prest, men Han er prest i kraft av sitt eget vesen som Gud-menneske. I Hans Person møtes Gud og menneskeheten i en hemmelighetsfull forening. Var Han ikke menneske, så kunne Han ikke frembære noe offer på menneskenes vegne. Var Han ikke Gud, så hadde Hans offer ikke den uendelige verdi i Guds øyne, som det har. Men da Han er både Gud og menneske, er Han for alle tider den eneste prest, som Han også er det eneste Offerlam. De øvrige prester får sin fullmakt ved å bli delaktig i Jesu prestedømme. Hva de gjør ved alteret gjør de, fordi Kristus vil gjøre det gjennom deres tjeneste, etter at Han hadde gjort det ved nattverdbordet i sin egen person.

Utrustet med denne prestelige verdighet og makt kan presten på Jesu vegne fullbyrde den ritus, som Jesus har innstiftet for å fremstille og fornye korsofferet. I Jesu navn gjør han dette offer synlig for Kirken. I Kirkens navn kan han i en viss forstand sies å frembære Jesu legeme og blod til Faderen, da Jesus jo i alterets sakrament er Kirkens dyrebare, opphøyede skat. Men det egentlige offer er Jesu egen hengivelse. Han er prest og offergave på samme tid.

Denne offergave er imidlertid ikke bare Jesus i sin individuelle Personlighet. Han ofrer oss alle med seg, når vi ikke med vår onde vilje setter oss imot. Heri ligger messeofferets store velsignelse. Dette er hovedårsaken, hvorfor messeofferet er den religiøse handling som fører oss dypest inn i

Frelserens hjerte, den som på den virksomste måte gjør oss vår mystiske enhet med den Korsfestede bevisst, og gjør at vi tar den som grunnlov for vårt personlige liv. For Kristus og Hans Kirke er ett. Han bærer hele menneskeslekten i seg. Så som vi alle døde, da Han døde på korset, således blir vi alle ofret igjen, når Han ofrer seg. Ved å hengi seg til Faderen, hengir Han oss alle.

Den som med andakt følger messeofferet blir derfor delaktig i den, ånd, som lever i Jesus. For å overvære messeofferet er et vitnesbyrd om, at vi vil være ett med Jesus, at vi samtykker i å bli frembåret med Ham. Her er den kilde vi øser det sanne, kraftfulle, dype religiøse liv av, vår tros visshet, vårt håps triumferende glede. Fra alteret strømmes den kraft, som gjør at vi elsker våre medmennesker, oppofrer oss for dem, tilgir våre fiender, overvinner vår egoisme, føler oss i samfunn med de andre. Fra alteret mottar vi kraft til å leve ydmykt, rent, rettferdig, til å erkjenne den verdslige lykkens blendverk og tomhet. Fra alteret utgår den ånd som gjør oss sterkere enn den blodige vold eller den perfide undertrykkelse, som troens fiender bruker for å tilintetgjøre Jesu verk på jorden. Og fremfor alt mottar vi i messeofferet kristendommens dypeste impuls, alle dyders sjel: kjærligheten til Gud, vår Fader. Denne kjærlighet er den kraft som fører vårt hjerte tilbake til Gud, som gjør at vi betrakter alt ut fra Ham, for i arbeide og i hvile, i glede og i sorg bare å ha én hensikt å gjøre Guds vilje som trofast elskende barn. Det er Jesu offerånd som utgyder seg i oss, og Jesu livsvisdom.

Den samme ånd som utgår fra messeofferet, er også kilden til det høyere mystiske liv i Kirken. Dets hovedtrekk er jo sjelens vidunderlige draging til Gud i den betraktende bønn, sjelens kjærlige søken etter brudgommen, dens fromme dvelen ved den Korsfestede, dens inderlige, faste vilje til å la seg lede av Guds egne inspirasjoner, som overgår vår forstand. Den kontemplative trang og den barnlige lydighet mot den Hellige Ånds inngivelser oppnår sin fulle utvikling nettopp derved, at Kristus daglig ofrer oss Gud i forening med seg selv. Hva er dette annet enn å føre oss til Faderen, å meddele oss noe av sin egen rett til å leve i Faderens skjød, av sin egen evne til å finne Gud overalt? En klarere bevissthet om at vi ved Jesu nåde er blitt delaktig i Guds liv utfolder seg i vår sjel, og på samme tid en energisk vilje til å overvinne alt det som setter seg imot vår lengsel etter de evige goder.

VII.

"Nå gleder jeg meg i mine lidelser for dere og utfyller i mitt kjød det som fattes i Kristi lidelser, for Hans legeme, som er Kirken." (KoIos., 1, 24.)

Det hellige offer kan ikke fordype vår enhet med Jesus og utvikle vår glade bevissthet om den, uten at vi blir mere og mere oppmerksom på vår plikt og vår evne til å lide med den lidende Frelser. Å bære korset med Jesus er alltid blitt betraktet som et kjennemerke på den sanne, ekte kjærlighet til Gud og den nødvendige betingelse for å nå frem til den kristne fullkommenhet. Tålmodighet i de prøvelser som Guds forsyn sender oss, kraft til å fornekte oss selv, til å "miste sitt liv" for å finne det, (Mat. 10, 39) er derfor en av messeofferets mest velsignede frukter.

Der er dem som ikke forstår dette alvorlige språk. De som ikke er fortroliggjort med den katolske teologi og med de store mystikers liv, mener at våre forsakelser, som overhode alle våre gjerninger er uten verdi, både for oss og for våre medmennesker. "Hvorfor skulle jeg trenge til å fornekte meg, til å lide? Har ikke Kristus ved sin smertefulle død fyldestgjort for min synd? Kan mine personlige lidelser bidra noe til min eller andre menneskers frelse? Å tillegge mine egne forsagelser noen betydning for det religiøse liv, er det ikke å undervurdere Jesu lidelsers uendelige kraft? Er Jesu offerdød ikke en gjerning stor nok for å kunne unnvære våre gjerninger? "Således spør mangen en kristen.

Men Jesus selv svarer: "Vil noen komme etter meg, da fornekte han seg selv, ta sitt kors på og følge meg". (Mat. 16, 24). Og i virkeligheten er der noe som opprører seg i oss ved den tanke, at vi skulle ha lov til å unne oss alt, hva vår natur attrår, mens Jesus lider. Man innvender ikke at Jesus ikke lenger lider. Så lenge vi lever det jordiske liv, er Han for oss først og fremst den lidende Frelser. For hver dag våkner på ny bevisstheten i oss om vår synd og våre syndige tilbøyeligheter. Tenker vi på Jesus, så må Han vise seg for oss som Guds Lam, der tar bort verdens synd. Uvilkårlig føler da et edelt hjerte at et liv i makelighet og forlystelser, et liv uten alvorlig motstand mot vår sanselighet og vår egenkjærlighet er som en hån for Ham, som bærer det tunge kors, og som ser seg om for å telle den lille flok av trofaste venner, som elsker Ham mere enn seg selv. For Jesus vil være en venn for oss. Han kommer oss i møte i den hensikt ikke bare å frelse oss fra den evige død, men å innvie oss i sitt hjertes dype hemmeligheter: "Jeg vil ikke lenger kalle dere tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kaldt venner, fordi jeg har kunngjort dere alt hva jeg har hørt av min Fader." (Joh. 15, 15) De sanne kristne i alle tider forstod så godt, at det kristne fromhetsliv var et dypt vennskap med Jesus. Alt er felles mellom Ham og oss. Er der noe av Hans sjeleliv som vi ikke blir delaktig i, så er det fordi vi gir etter for en dulgt egenkjærlighet og lukker oss inn i vårt eget "jeg". Et hjerte som åpner seg for Jesus, lever et felles liv med Ham. Derfor føler alle oppriktige kristne, såfremt deres religiøse liv ikke er blitt forvansket ved en falsk mystikk, at det å lide med Kristus hører med til det kristne livs fullkommenhet: "Er vi barn, da er vi arvinger, nemlig Guds arvinger og Kristi medarvinger, såfremt vi lider med Ham, for at vi også må bli herliggjort med Ham." (Rom. 8, 17).

En spissfindig teologi kan nok innbille oss at vi må være fritatt for å lide, fordi Jesus har fyldestgjort for alle synder i all evighet. Men det er bare livsfjern spekulasjon. Den Kristus-elskende sjel føler seg ikke fritatt. Sterkere enn all dialektikk taler kjærligheten til den guddommelige venn og det kristne instinkts dype intuisjon. Vi ser Ham tyngt ned til jorden av sorg og angst i oljehaven, vi ser Hans sår og forlatthet. Han er vårt hjertes elskede venn, og Han lider. Det er nok. Vi vil lide med Ham, vi vil "holde ut med Ham i Hans fristelser" (Lukas 22, 28). Det er ikke nok for oss å lese i bøker om Hans lidelse, å bli rørt over den, nei, vi vil oppleve den. Vi ville føle det som svik mot Hans vennskap å flykte fra korset. Ja, dersom Han selv sparte oss for alle prøvelser, ville vi ha inntrykk av at Han betraktet oss som uverdige til sitt fulle vennskap. Dersom vi ikke kunne frembære for Ham vår medlidende kjærlighets offer, måtte vi da ikke frykte for å bli utelukket fra Hans hjertes innerste helligdom? Nei, en kristen som ikke forstår hva det er å bære korset med Jesus, har ikke forstått kristendommen til bunns. Han har ingen anelse om alt det lys, all den sødme og kraft som Jesus utøser i den elskende sjel, til gjengjeld for at den for Hans skyld gir avkald på verdens tomme gleder, og fornekter sin egenkjærlighet. For Hans skyld! det er kjernen i den kristne askese. Vi forsager, vi kjemper imot vår naturs uordnede drifter, vi ofrer undertiden selv uskyldige gleder, ikke bare for å fremme den åndelige energis herredømme over de lavere impulser og for å bli moralsk edle mennesker, et formål som sikkert er verd å etterstrebes, men vi har en meget høyere hensikt: å bære korset med Jesus, vårt hjertes guddommelige venn, vår sjels brudgom.

Men Jesus åpenbarer oss en enda dypere grunn til denne medlidenhet. Det er ikke vi som først og fremst vil lide med Ham for å adlyde vennskapets krav. Det er Jesus som vil lide i oss og fullbyrde sin lidelse i sitt mystiske legeme. "Jesus er i dødsangst inntil verdens ende" (Pascal). Det er Han som blir forfulgt i Kirken, Han som dør i martyrene, Han som lider i alle tålmodige kristne, som høymodig bærer sine prøvelser og frivillig pålegger seg botsøvelser. Derfor er det også Ham vi trøster, når vi lindrer våre brødres nød: "Sannelig sier jeg dere, hva dere har gjort for en av disse mine minste brødre, har dere gjort for meg." (Mat. 25, 40). Ja, Jesus lider inntil verdens ende. Hans lidelse er ikke avsluttet med mysteriet på Golgata, men fortsattes og fullbyrdes etter hvert som Hans trofaste venner i alle tider og land bærer hver sitt kors og "utfyller i sitt kjød det som mangler i Kristi lidelser." Den hele Kristus vil lide. Men den hele Kristus innbefatter hele menneskeslekten, fordi Guds Sønn ikke forente med sin guddommelige Person en menneskelig person, men den menneskelige natur.

Ut fra denne store realitet kan vi også med full sannhet påstå, at de kristne, som utmerker seg ved en særlig stor kjærlighet til Jesus, soner for sine medmennesker når de påtar seg lidelser i den hensikt. Vel er det mennesker som lider. Vel har deres botsøvelser, betraktet som menneskelige gjerninger, ikke korsofferets sonende kraft. Og allikevel soner de. Allikevel kan mestere i den mystiske teologi, f. eks. Tauler, påstå at for sådanne sjelers skyld trekker ikke Gud sin nåde tilbake fra den syndige verden. Hvorfor? Fordi det er Jesus som lider i sitt mystiske legemes lemmer. Den frelsende kraft som ligger i Jesu korsoffer besjeler også de kristnes offer, bønner og gode gjerninger, og det i desto høyere grad jo mere de trenger alt hovmod og alle egoistiske bihensyn tilbake, for rent og fullt å gi seg over i Jesu kjærlighet. Forenet med Jesus og drevet av Hans ånd kan vi alle sone for verdens synder, fyldestgjøre Guds rettferdighet, avverge Hans straffedommer, når vi bærer korset med blikket festet på Jesu kors. En forringelse av Jesu forløsningsverk skulle denne lære bety! Nei, den bunner i en meget høyere oppfatning av Jesu fortjenester. Vi tror at Jesu kjærlighet eier en så dyptgående kraft, at den ikke bare tilslører vår synd, men lutrer og forvandler vårt indre, skaper i oss et nytt liv, inngyter i w Jesu eget liv og knytter oss så inderlig til Ham, at vi likesom blir én person med Ham. Vi lever ikke selv lenger, det er Kristus som lever i oss. Er det Ham som lever i oss, så er det også Ham som lider i oss og soner gjennom oss. For den som taper den grunnsannhet av syne, at Kristus og Kirken er ett, blir selvfølgelig den katolske mystikk alltid fremmed. Men denne sannhet står urokkelig. Er det ved Guds nåde blitt forunt en å oppdage, at hele det nye Testamente bærer denne i sig, da blir det noe velsignet å gjenoppleve kristendommen ut fra dette grunnsyn.

I den hellige messe blir vår mystiske enhet med Jesus oss alltid dypere bevisst. Alltid sterkere blir derfor også trangen til å be, til å lide og sone med Ham. Med rette ser vi i messeofferet den hemmelighetsfulle makt som bevarer verden fra undergangen. Hovmod, hat, avind, utukt, løgn, åger, alt det lave, alt det syndige i vår natur ville bryte alle demninger og som et bølgende hav velte seg inn over samfunnet, dersom ikke messeofferet stadig vedlikeholdt menneskehetens forening med nådens kilde: Den Korsfestede.

VIII.

"Og da Lammet hadde åpnet boken, falt de fire levende vesener, og de fire og tyve eldste ned for Lammet, og de hadde alle harper og gullskåler fulle av røkelse, som er de helliges bønner, og de sang en ny sang." (Johannes åpenbaring 5, 8.)

Når vi overveier hva messeofferet er, da blir, det klart for oss, hvorfor Kirken har lagt så megen omhu i å skape en liturgi som svarer til dets storhet, og som bidrar til å vekke og veilede de troendes andakt.

Denne liturgi ble naturligvis ikke formet på én gang. Liturgien er vel, som selve Kirken, i sitt innerste vesen av Gud. Dens spire er troen på Jesus, Gud og menneske, som bor iblant oss i sakramentet og ofrer seg for oss, troen forenet med den kjærlighet og den glede som gjennomgløder det kristne hjerte, når det møtes med sin Gud. Men denne guddommelige spire ble nedlagt i menneskeslektens skjød. Dens utvikling er derfor tiden underkastet og bærer preget av de vilkår som påvirker selve den menneskelige kulturs gang. Men i løpet av noen århundreder var liturgiens utformning i det vesentlige avsluttet. Omkring dens sentrale handling, Jesu offer ved konsekrasjonen, hadde der dannet seg en syklus av bønner, seremonier, symboler og hymner, som gir et gripende uttrykk for de troendes samliv med Jesus den Korsfestede.

I begynnelsen var liturgien en ganske kort og enkel andaktsform. De troende forsamlet sig, snart hos den ene, snart hos den anden, til en felles nattverd. De talte om Jesus. Så tok den "eldste",

nemlig en apostel eller en viet prest, brød og gjorde hva Jesus hadde gjort aftenen før sin død, og hva Han hadde befalt å gjøre til sin i hukommelse. Brødrene tok imot Jesu legeme og blod, sang hymner, bad felles bønner og vendte tilbake til sine hjem, fulle av glede og innbyrdes kjærlighet.

Denne "eukaristi" skilte seg ut fra den jødiske gudstjeneste både ved den tro som bar den, og derved at den holdtes den første dag i uken, ikke på sabbaten (Apostlenes gjerninger, 20, 7).

Etter hvert som Kirken vokste, antok også liturgien en fastere form. Den skulle jo være et uttrykk for Kirkens felles tro og et høytidelig vitnesbyrd om de troendes enhet i Kristus. Derfor måtte den også preges av den orden og den enhet, som er Kirkens kjennemerke, på samme tid som dens rituelle og dogmatiske innhold utviklet seg. Messen var nå ikke lenger som et familiemøte, en forsamling av en liten flok troende, hvor den hellige handling kunne fullbyrdes i all likefremhet, og hvor så å si en del improvisering omkring den overleverte urform kunne tillates. Kirken var blitt et folk, som omfattet mennesker av forskjellige nasjoner og samfunnslag med forskjellige åndelige tendenser og religiøse erindringer fra sin fortid. Gudstjenesten ble holdt for alltid større mengder. Alt dette bidrog til at liturgien etter hvert ble utvidet, tilpasset etter store forsamlingers krav, beriket med en del av det menneskelig sanne, skjønne og gode som Kirken oppdaget i andre religioners rituser. Men av den samme grunn måtte den også underkastes en disiplin for å bli bevart fra individuelle overgrep eller fra impulser utenfra, som ikke lot seg forene med den kristne tro og moral. Paver, biskoper, kirkelærere, munk, kunstnere gav seg i kast med den oppgave å gi liturgien sin endelige form.

Således oppstod i løpet av noen århundreder dette majestetiske hele, hvor bønn, sang, seremonier, symboler ordner seg i harmonisk skjønnhet omkring Jesu offer, for både å uttrykke de troendes forening med Offerlammet og å fremkalle en mere levende bevissthet om messeofferets storhet. Liturgien er hele Kirkens bønn. Det er Kristi samfunn, som utformet den og bevarer den, samfunnet med sin tro, sin teologiske tenkning, sin mystikk, sin religiøse begeistring, sitt offerliv, sin fromme kjærlighet til Jesus, sin sans for det symbolske i verdensaltet, sin kunst, veiledet av den autoritet som Jesus gav hierarkiet for å våke over kristendommens livsutfoldelse.

Derfor er messeliturgien, den mest upersonlige av alle andaktsformer, også den som best svarer til enhvers personlige religiøse trang. Enhver føler seg hjemme i den, når han engang har forstått dens innhold og mening. For enhver er dens symboler, de dype tanker den innebærer, den begeistring den ånder og den mystiske glød som lever i den, en mektig tilskyndelse for det åndelige livs fremgang. Her føler vi at vårt personlige religiøse liv nettopp består deri, at vi blir delaktige i det felles liv, den felles tro og kjærlighet som hele Kirken mottar av sitt hode Jesus Kristus.

IX.

"Ordet er blitt kjød." (Joh. 1, 14)

Der er dem som tar forargelse av at vi bruker symboler, seremonier, ytre former til vår gudstjeneste. Den offentlige gudstjeneste skulle allerede i seg selv være imot Guds vilje, eller i det minste overflødig. Sier ikke Jesus. "Når du ber, gå inn i dit kammer, luk døren, og be i lønndom til din Fader!" (Mat. 6, 6) Er det ikke like så let eller enda lettere å finne Gud i ensomheten, eller ute i skogen, på fjellet eller på havet, i den vidunderlige natur som oppløfter tankene til skaperen? Og så beskylder man vår gudstjeneste for å fornede eller materialisere det åndelige, for å stå i motsætning til Jesu ord om tilbedelsen i ånd og sannhet, ja endog for å være blandet med hedenskap. "Og hvorfor denne ødselhet med gull og sølv og kostbare stoffer? Kunne ikke alt dette gis til de fattige?" Men Jesus svarer: "Hvorfor gjør dere denne kvinne fortred? Hun har gjort en god gjerning mot meg!" (Mat. 26, 10). Jesus billiger kvinnens symbolske handling. Og Han billiger også Kirkens gudstjeneste, for alle bebreidelser man retter mot den er grunnløse.

En offentlig gudstjeneste er ikke mot Guds vilje. Vi er individuelle personer, vel, derfor går vi inn i lønnkammeret, derfor ber vi i vårt hjerte ute i naturen, sammen med blomstene og fuglene, med solen og stjernene, med bekkene som risler og bølgene som hever seg. Det er sikkert ikke den katolske Kirke, den eneste som har en mystikk, som kan beskyldes for ikke å verdsette den indre bønn. Men vi er også et samfunn, det er Jesus som har villet det. Derfor må vi ha en felles gudstjeneste, en liturgi som er samfunnets røst, som gir oss å høre samfunnets bankende hjerte.

En felles gudstjeneste er umulig uten ytre former. Hvorledes kunne folket ellers samles, hvorledes kunne en felles andakt ellers uttrykke sig? Men alle disse former, så langt fra å utelukke ånden og sannheten, er tvert om bærere av ånd og sannhet. Ja, de er meget mere åndelige og sanne enn en kultus som forakter dem. Hvorfor skulle handlinger som å bøye kne, å løfte hendene, å brede armene ut, å kysse alteret, ikke kunne få en religiøs betydning? Selve naturen lærer oss dem som uttrykk for ærefrykt, underkastelse, ydmyk bønn eller kjærlighet. Er de menneskelig gode, hvorfor skulle de ikke ofres Gud? Vårt legeme er skapt av Gud som sjelens redskap. Sammen med sjelen skal det vende tilbake til sin skaper ved å tjene sjelens andakt. Likeledes de øvrige materielle ting. Hele verden skal lovprise Gud. Vand, ild, virak, blomster, lys, harmoniske toner, det gull som ligger skjult i fjellet, det voks som biene frembringer, den balsam som drypper fra trærne, alt bærer i seg en guddommelig tanke, en guddommelig impuls, og alt skal vende tilbake til Gud. Selv kan disse ting ikke kjenne eller tilbe sin skaper. Men mennesket tar dem og oppløfter dem til det åndelige plan ved å innordne dem under sin tanke, sin tilbedelse, sitt hjertes offer.

Vi fornedrer ikke det åndelige, nei, vi høyner det materielle. Det syndige menneske fornedrer den materielle skapning og fører den på avveier, bort fra Gud, når det tvinger den til å tjene sine syndige begjær. Men det bedende, det gudelskende menneske frigjør den fra syndens trelldom ved å la den tjene Gud som symbol på sin andakt. Dette skulle være imot ånd og sannhet? Nei, der ligger guddommelig sannhet i det. Det er Gud selv som gav den materielle skapning evnen til å innordne seg under det menneskelige sjeleliv. De som fordømmer det, viser derved at de ikke har det riktige, dype syn på skapningens enhet og sammenheng. Deres religion lider under dualisme. Den er mere eller mindre beslektet med manikernes forestilling om den materielle verdens tilblivelse gjennom det onde prinsipp. Kristendommen kjenner ikke noen uhelbredelig splid mellom det åndelige og det materielle. Han som skapte både den åndelige og den materielle verden ut fra en eneste evig tanke, har lagt verdensaltets orden således, at det lavere tjener det høyere, at det høyere høyner det lavere. Dette er "sannhet".

Og der mangler heller ikke "ånden". Jesu ånd er den Hellige Ånd, den evige kjærlighet med hvilken Faderen og Sønnen elsker hverandre og som "Gud har utøst i våre hjerter". (Rom. 5, 5). Det er denne kjærlighet som vil at alle skapninger skal delta i vår gudstjeneste, i vår tilbedelse og forenet med oss vende tilbake til skaperen.

Den ånd som bor i oss, som elsker Gud over alt, utbrer sitt herredømme over den synlige verden, tar likesom fat i den, for å føre alt til Jesus på alteret, for at alt gjennom Ham skal ofres Gud. Også kunsten skal gripes av den samme ånd. Kunsten med sine former, sin plastikk, sin rytme, sin harmoni er vakker og god allerede når den gjenspeiler menneskets tanker og følelser. Hvor meget mere når den taler om Gud, når den blir besjelet av den Hellige Ånd som bor i menneskets hjerte, når den forkynner eller vekker lengselen etter Gud, og innordner seg under våre himmelske mysterier!

Hedenskap skal det være? Nei, symboler, seremonier, rituelle handlinger er i seg selv hverken kristne eller hedenske, men menneskelige. De blir kristne eller hedenske etter de tanker mennesket legger i dem, etter den religiøse forestilling eller impuls vi bringer i forbindelse med dem. At

Kirken forstod å bruke dem, beviser nettopp den beundringsverdige virkelighetssans den fikk av Gud. Kirken har en dyp følelse av menneskets slektskap både med den usynlige og den synlige natur. Den vil tillempe sin gudstjeneste etter de krav som Gud selv har lagt i vårt indre. Riktignok har Kirken i sin liturgi opptatt symboler og riter som også hedenske religioner hadde brukt: altere, lys, røkelse, vievann, prosesjoner, majestetiske rytmer, offergaver, prestelige klær, likesom den også gav den greske kunst innpass i sine gudshus, og den romerske prosa innpass i sin teologi. Men det var ikke hedendommen som hadde gitt disse ting evnen til å være bilder på det religiøse liv, det var skaperen. Kirken har utskilt fra dem alt det lave og urene som de var blitt forvansket med og besjelet dem med kristne tanker. Derav kommer tildels den enestående poesi som ligger i den katolske liturgi. Dens former uttrykker ikke bare et menneskes flyktige stemning eller begrensede tanke, som kunstverker flest, men en evig, en guddommelig virkelighet. De bærer i seg noe av det evige liv som Guds åpenbaring har bragt til oss. Det er Guds evige ideer, Guds evige kjærlighet som gjenspeiler seg i dem og senker seg ned i vårt hjertes innerste, der hvor evnen bor til å møtes med Gud. Kirken har dermed den store fortjeneste ikke bare å ha gitt liturgien en større evne til å gripe hjertet, men på samme tid å ha frelst kunsten fra dens sikre undergang i lastens og absurditetens avgrunn.

Men det er ikke bare den rene, sanne menneskelighet som vedkjenner seg det symbolske i religionen. Å uttrykke det guddommelige i synlige former er overensstemmende med selve kristendommens dypeste vesen og med Guds frelsesplan. "Ordet er blitt kjød", lyder kristendommens forløsende sannhet. Ingen kan se Gud. Hans sannhet ligger uendelig høyere enn vår forstand, Hans kjærlighet kan ikke føles av vårt hjerte som en menneskelig følelse.

Derfor ville Han åpenbare seg i en menneskelig form, for at vi skulle makte det umulige: "at se Ham, å høre Ham, med våre hender å føle på livets ord". (1. Joh. 1, 1). Hans visdom klær seg i det menneskelige språk. Hans kjærlighet inneslutter seg i et menneskelig hjerte og kommer oss i møte i form av vennskap, øm medlidenhet, hengivenhet, tillit, omsorg, i former som vi kan fatte og føle. Nei, det er ikke imot kristendommens åndelige karakter å uttrykke det åndelige i synlige former. Gud har selv gjort det. Alle våre "former" gjenspeiler denne opphøyede sannhet, kristendommens velsignede mysterium: "Ordet er blitt kjød".

X.

"La oss derfor med tillit tre frem for nådens trone."
(Hebr., 4, 16.)

Et gripende minne om Jesu død på korset, en ritus som uttrykker Hans offer hver dag inntil tidenes ende, en kilde til tro, håp, kjærlighet, anger, til religiøs og moralsk livskraft i det menneskelige samfunn, dette er den katolske messe. Denne tanke er katolikkenes hjerte grepet av, når de ved daggry fromt og alvorlig søker Guds hus for å overvære messen. For den som har forstått messeofferets storhet, føler trang til å være med, ikke bare om søndagene, men hver dag, når livets vilkår gjør det mulig. Morgenskumringen bryter frem gjennom korets vinduer. Den evige lampe våker, et symbol på den milde, mystiske glød i de troendes hjerter. Alteret står i vokslensens skjær og venter på Offerlammet. Så trer presten frem for å utføre den eldgamle og alltid nye ritus. Forenet med Kristus fullbyrder de troende religionens høyeste handling, hjertets offer til Faderen. Det er hellige øyeblikk. Utenfor råder verden, en fiendtlig makt som leirer seg omkring katedralens æverdige murer. Vellyst, hat, vrede, pengegriskhet, dystre renker, mørk overtro, overlegen vantro, kald likegyldighet hersker og trosser Gud. Snart er målet fullt, og verden vil gå under i sin egen ondskap. Men nei!

Innenfor Kirkens murer har det religiøse liv funnet et sikkert sted. Her lyser troen, her stiger sjelens evige lengsler op til himmelen, her gløder kjærligheten, her gråter angeren, her lyder det fra Jesu og alle troendes munn: "Fader, i Dine hender overgir jeg min ånd!" For her utbreder Jesus sine armer for å trekke alt til seg og roper: "Fader, tilgi dem!" *Mysterium fidei*, troens mysterium, men uendelig mere velsignet enn all fornuftens klarhet, for den som åpner sitt hjerte for Guds gave.

II. DEL.

MESSELITURGIEN

MESSEN OMFATTER:

I. - En innledning (Trinnbønn).

II. - Katekumenenes messe (fra Introitus til Ofringen).

III. - De døptes messe, med dens tre hoveddeler: Ofringen, Konsekrasjonen og Kommunionen.

I. FORBEREDELSE TIL MESSEN. (TRINNBØN)

Presten kommer til alteret og ber ved dets fot den 42. salme, deretter følger syndsbekjennelsen:

*Pr.: In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.
Amen.
Introibo ad altare Dei.
Tj.: Ad Deum, qui lætificat juventutem meam.
Pr.: Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo et doloso erue me.
Ti.: Quia tu es, Deus, fortitudo mea. Quare me repulisti, et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?
Pr.: Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.
Tj.: Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.
Pr.: Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus: quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?
Tj.: Spera in -Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.
Pr.: Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto.
Tj.: Sicut erat in principio, et nunc, et semper et in sæcula sæculorum. Amen.
Pr.: Introibo ad altare Dei.
Tj.: Ad Deum, qui lætificat juventutem meam.
Pr.: Adjutorium nostrum in nomine Domine,
Ti. - Qui fecit cælum et terram.*

*I Faderens og Sønnens og den Hellige Ånds navn.
Amen.
Jeg vil trede frem for Guds alter.
For Gud, min glede fra min ungdom av.
Døm meg, o Gud, og utfør min sak mot det vanhellige folk, frels meg fra urettferdige og svikefulle mennesker.
For Du, o Gud, er min styrke. Hvorfor har Du forkastet meg? Og hvorfor skal jeg gå sorgfull, idet fienden trenger meg?
Nedsenn Ditt lys og Din sannhet, at de må ledsage meg og føre meg hen til Ditt hellige berg og til Dine boliger.
Jeg vil tre frem for Guds alter, for Gud, glede fra min ungdom av.
Jeg vil prise Deg på harpe, o Gud, min Gud!
Hvorfor er du forsagt min sjel, og hvi forurooliger du meg?
Håp på Gud, for jeg skal ennå prise Ham min sjels frelse og min Gud.
Ære være Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd.
Som det var i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Amen.
Jeg vil tre frem for Guds alter,
For min Gud, min glede fra min ungdom av.
Vår hjelp er i Herrens navn, Han som har skapt himmel og jord.*

"Jeg vil tre frem for Guds alter, for Gud, min glede fra min ungdom av". Sannelig, en kilde til glede er det hellige offer. Fra alterets mysterium utgår en velsignet kraft som trenger inn i sjelens dybder. Den spreder lys, den vekker en følelse av evig ungdom ved å fornye bevisstheten om vårt liv i Gud som Guds barn.

Men "er jeg verdig til å ta del i den hellige handling" må enhver spørre seg selv. Sant nok at Jesu offer vil helliggjøre våre sjeler ved å fornye den guddommelige kjærlighets glød som den Hellige Ånd har tent i våre hjerter. Men våre hjerter må ta imot Guds nåde med den edle hensikt å forsake synden og sette Gud høyere enn alt i verden. Da våkner dystre minner om hvor ofte vi har sveket Guds vennskap, en bitter følelse av uverdighet griper sjelen. Og jo renere en sjel er, desto klarere står det for dens blikk, hvor heslig selv den minste synd er. Derfor føler den troende trang til å frigjøre seg fra alt det som strider mot Guds hellighet og opphøyede majestet. Selv når synden allerede er tilgitt i botens sakrament, vil vi atter angre den og bønnfale den barmhjertige Gud om tilgivelse.

Prest og menighet kjenner seg skyldig, men med et angerfullt og ydmykt hjerte bekjenner de sin skyld, for høyt å fordømme det som var årsaken til Jesu død.

Presten bøyer sitt hode og ber:

Pr.: Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ, semper virgini, beato Michaeli areangelo, beato Joanni baptistæ sanetis apostolis Petro et Paulo, omnibus sanctis et vobis, fratres, quia peccavi nimis cogitacione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam, semper virginem, beatum Joannem baptistam, sanctos apostolos Petrum et Paulum, omnes sanctos et vos, fratres, orare pro me ad Dominum, Deum nostrum.

Jeg bekjenner for Gud den allmektige, den hl. Maria, alltid jomfru, den hl. erkeengel Mikael, den hl. Johannes den døper, de hl. apostler Petrus og Paulus samt alle hellige og for dere, brødre, at jeg har syndet meget tanker, ord og gjerninger (han slår seg 3 ganger for brystet): ved min skyld, ved min skyld, ved min store skyld. Derfor ber jeg den, hl. Maria, alltid jomfru, den hl. erke- engel Mikael, den hl. Johannes, den døper, de hl apostler Petrus Og Paulus, alle hellige og dere, brødre, å be for meg til Herren vår Gud.

Ministranten svarer på menighetens vegne med den samme syndsbejennelse. Den henvender seg i første rekke til Gud, Han som har fastslått den moralske lov og kunngjort den som et uttrykk for sin egen evige hellighet. Hans vilje har vi foraktet, Hans gaver har vi misbrukt, Hans kjærlighet har vi gjort opprør imot. Hans miskunn alene kan helbrede vår sjel.

Deretter bekjenner vi for hele Kirken, for hele det samfunn av troende som Jesus har kaldt til det evige liv. Mange har allerede oppnådd himmelens herlighet. Vår synd er en krenkelse for dem. Den er et opprør, ikke bare mot Gud, men også mot den orden, den himmelske harmoni, som skal prege Kristi samfunn. Uendelig klarere enn vi ser de salige i himmelen, hvor stort et men vi tilføyer Kristi Kirke, når vi foretrekker vår egoistiske vilje fremfor Samfunnets visdom og rettigheter. Den triumferende Kirke i himmelen kan imidlertid ikke lide under vår synd. Men synden berøver Kirken på jorden i større eller mindre grad dens åndelige velvære. Der gis synder som ikke skader våre medmenneskers, gods eller ære, men alle er til skade for sjelen. Alle, selv de som ikke direkte går ut på å forlede andre til det onde, virker som et dårlig eksempel, bidrar til å øke det ondes makt, som sniker seg inn i Kirkens organisme, minker dens livskraft og virker hemmende på dens åndelige utvikling. Selv den synd, som skjuler sig, dypest inne i oss, gjør oss medansvarlige for den moralske nedgang i menneskeslekten. Er vi skyldige for Gud, er vi det også for våre brødre. Også dette bekjenner vi med anger.

Men den anger er gjennomtrengt av tillit. Vår bønn stiger ikke forgjeves til himmelen, når vi ber om nåde, især når den er forenet med hele Kirkens bønn. Alle våre brødre i himmelen. og på jorden, for hvem vi har bekjent vår synd, går i forbønn for oss.

Tj.: Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam æternam. Den allmektige Gud forbarme seg over deg,

tilgi deg dine synder og føre deg til det evige liv,

ber ministranten, for å uttrykke menighetens forbønn for presten. Presten svarer med den samme bønn på menighetens syndsbejennelse og fortsetter:

Pr.: Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

Tj.: Amen.

Pr.: Deus, tu conversus vivificabis nos.

Tj.: Et plebs tua lætabitur in te.

Pr.: ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

Rikelig nåde, forlatelse og våre synders

Tj.: Et salutare tuum da nobis.

Pr.: Domine, exaudi orationem meam.

Tj.: Et clamor meus ad te veniat.

Pr.: Dominus vobiscum.

Tj.: Et cum spiritu tuo.

tilgivelse skjenke oss den allmektige og barmhjertige Herre.

Tj.: Amen.

Pr.: O Gud, ved Deg igjen til oss og oppliv oss.

Tj.: Og Ditt folk skal glede seg i deg.

Pr.: Herre, vis oss Din barmhjertighet.

Tj.: Og forunn oss Din frelse.

Pr.: Herre, hør min bønn.

Tj.: Og la mitt rop komme til Deg.

Pr.: Herren være med dere.

Tj.: Og med din ånd.

Likesom i det fysiske liv hele organismen setter sin kraft inn på å utskille sykdommens gift fra det enkelte lem, således er det hele Kirkens felles kraft og kjærlighet som overvinner det onde i den enkelte sjel. Sannelig, et rørende vitnesbyrd om vår innbyrdes kjærlighet og vår felles tillit til Frelserens miskunnelige hjerte er denne syndsbejennelse og denne forbønn foran alteret.

Nå stiger presten op, til alteret. Bevisstheten ørn den store handling Kristus vil utføre gjennom hans person, inngir ham en ny og inntrengende bønn om en fullkommen hjerterenhet.

Pr.: Aufer a nobis, quæsumus Domine, iniquitates nostras, ut ad sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Vi ber Deg, Herre, bortta våre misgjerninger, at vi med et rent hjerte må inngå til det aller helligste. Ved Kristum vår Herre. Amen.

Oramus te, Domine, per merita sanctorum tuorum, quorum reliquie hic sunt, et omnium sanctorum, ut indulgere digneris, omnia peccata mea. Amen.

Vi ber Deg, Herre, at Du formedelst Dine helgeners fortjenester, hvis relikvier er her, og formedelst alle helliges fortjenester vil forlate meg alle mine synder. Amen.

Denne siste bønn er forbundet med en symbolsk handling av stor skjønnhet: presten kysser alterstenen. Den er et sinnbilde på Kristus, "hovedhjørnestenen", (Ef. 2, 20): som hele Kirken hviler på. Fem kors er gravet i den. De betegner de fem hellige sår på den Korsfestedes hender, føtter og side. Ved å kysse stenen vil presten uttrykke den ærefrykt, den tillit og den kjærlighet, som knytter de troende til Kristus. Men der ligger også, en annen dyp tanke i denne seremoni: I stenens indre hviler relikvier av hellige martyrer. I vår kristelige bevissthet står Jesu blodvitner meget høyt. Dem var det forunt, ikke bare åndelig å ofre seg med Kristus, men å vitne om Hans sannhet for konger og høvdinger og å utgyde sitt blod for sin tro. Like fra Kirkens første tider ble det derfor en alminnelig skikk å feire det hellige offer på en martyrs grav, for å fremheve den mystiske enhet mellom Jesu offer og våre.

Ved å kysse alterstenen bekjenner presten og menigheten med ham vårt hjertes enhet med kristendommens store helter. Vi ber om den samme sterke tro, det samme edle heltemot.

Ved den fornyede bevissthet om våre synders tilgivelse og vår enhet med Kristus og Hans helgener er prest og menighet blitt forberedt til å begynne den hellige offeritus.

II.

KATEKUMENENES MESSE.

Den del av messeliturgien fra begynnelsen til ofringen bærer navnet "Katekumenenes messe", fordi katekumenene, d.v.s. de som forberedte seg til dåpen, hadde lov til å overvære den, mens den egentlige offerhandling foregikk bare i de døptes nærvær. De hellige mysterier skulle nemlig så meget det lot seg gjøre, holdes skjult for de hedenske omgivelser, ikke fordi kristendommen skulle være en religion for et lite samfunn av utvalgte, av "innviede" - den var seg fra første stund av bevisst å være "katolsk", kaldt til å bringe til alle mennesker Jesu glade budskap - men for å bevare våre mysterier for hån og vanhelligelse i forfølgelsesens tid.

INTROITUS.

Messen innledes med en sang "Introitus" (inngang), som presten leser, mens koret synger den. Den består av noen bibelvers som gir uttrykk for dagens dominerende idé eller for de følelser som skal vekkes i overensstemmelse med den.

For i kirkeåret har hver dag sitt eget preg, sin egen betydning for det religiøse livs utfoldelse. Tidens gang i den bedende Kirke er ikke en rekke av farveløse dager, som et menneskes liv når det har glemt Gud. Lever vi fjernt fra Gud, da rinner våre dager hen, den ene lik den annen i grå og tom ensformighet. Først i kontakt med Gud utvikler vårt sjel liv sin fulle rikdom. Den bedende Kirke vi lever med, gir oss hver dag nye tanker, nye erindringer, nye tilskyndelser. Hver dag åpner himmelen seg for oss og viser oss nye skjønnheter i Gud, i Jesu mysterier, i våre helgenes liv og død. Hver dag lærer oss på en ny måte å hæve oss over det jordiske, å leve det timelige liv ut fra evige tanker. Snart er det glede over Guds godhet og majestet, snart tilbedende ærefrykt eller takknemlighet som beveger Kirkens hjerte, snart er det sorg over Jesu lidelser, medlidende kjærlighet i et ydmykt og sønderknust hjerte, snart håp, hellig forventning og en ren, enfoldig sjels barnlige tillit, snart lengsel etter å bli befriet fra alt det lave som omgir oss. Alle disse følelser slår imot oss ved kirkeårets forskjellige høytider, bare vi lever i bevissheten om vår enhet med Kirken. Messeliturgien vet både med en dyp religiøs følelse og med en vidunderlig kunstsans å velge de tekster, som gjengir dagens grunnstemning på den mest gripende måte. Alt det et menneske kan føle, når det under jordens pilegrimsferd hever sitt blikk til Gud og minnes sitt evige fedreland, er uttrykt i disse liturgiske tekster. Alltid finner liturgien det språk som mennesket vil tale, når det kjenner seg både overveldet og oppløftet av mysterienes storhet. Allerede "Introitus" fastslår dagens hovedidé, vekker søndagens eller festlighetens grunnstemning.

KYRIE ELEISON.

Er vi nå ved Introitus' oppløftende sang likesom for Guds åsyn, da blir vår første bønn en bønn om miskunn. Vi glemmer ikke at vi er fattige og at vi ennå vandrer i landflyktighet.

"Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison! " roper vi med presten og med koret. "Herre, forbarm Deg over oss! Kristus, forbarm Deg over oss! Herre, forbarm Deg over oss!" Fader, som gav oss livet og alt, vær oss nådig, for at vi med et rent hjerte må vende tilbake til Deg. Kristus Guds sønn, vær oss nådig, for at vi ved Ditt offers gjenskapende makt evig kan bli Guds barn. Gud, Hellige Ånd, som er den evige kjærlighet, vær oss nådig, for at vi kan elske Gud alene med hele vårt hjerte, og alt annet for Ham og i Ham.

GLORIA.

Denne ni-dobbelte anropelse, båret av sangens ydmykt bedende melodi, avløses av hymnen:

Gloria in exelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te. Gratias agimus tibi propter magnam. gloriam tuam, Domine Deus, rex cælestis, Deus Pater omnipotens, Domine Fili unigenite, Jesu Christe. Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.

Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram. Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis. Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus, altissimus, Jesu Christe. Cum sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.

Ære være Gud i det høye, og fred på jorden med de mennesker, som har en god vilje. Vi lover Deg, vi priser Deg, vi tilber Deg, vi forherliger Deg. Vi takker Deg for Din store herlighet, Herre Gud, himmelske konge, Gud, allmektige Fader. Herre, Du enbårne sønn, Jesus Kristus! Herre Gud, Guds lam, Faderens sønn!

Du som borttar verdens synder, forbarm Deg over oss! Du, som borttar verdens synder, anta vår bønn! Du, som sitter ved Faderens høyre, forbarm Deg over oss! For Du alene er Herren, Du alene er den aller høyeste, Jesus Kristus, med den Hellige Ånd i Gud Faderens herlighet. Amen.

Hymnen begynner med de ord englene sang for at forkynde for hyrdene på Betlehems marker at Jesus var født. Disse ord. uttrykker to hovedtanker som går igjen i hele hymnen: Guds forherligelse ved Frelsens mysterium, og menneskehetens fred ved forsoning med Faderen. Alle øvrige tanker kan føres tilbake til disse to. Vi priser og velsigner Gud, vi synger med englene om Hans evige storhet i andaktsfull beundring, vi tilber Ham, d.v.s. vi bekjenner at Han er alt livs kilde, all værens absolutte opphav og mål. Vi bekjenner det med glede fordi vi elsker Ham over alt. Tilbedelsen blir jo først sand og fullkommen, når vi med hele vårt hjerte samtykker i å være avhengig av Gud. Og vi forherliger Ham ikke bare med ord, men derved at vi lar Guds hellige skjønnhet gjenspeile seg i alle våre gjerninger. Og vi takker Ham for Hans store herlighet.

Ellers pleier menneskene å takke Gud for de velgjerninger de har mottatt av Ham. Vi er jo alltid mere

eller mindre tilbøyelig til å se oss selv først og fremst, til å bedømme alt ut fra vårt eget ve og vel. Hvor mange er der ikke som bare tenker på Gud, når de føler at de trenger Hans hjelp! Men her åpner liturgien et høyere syn for oss. Det store gode vi skal takke for, er ikke vårt eget velvære, men Guds glorie! At Gud er Gud! at Han er den som er, at Han alene er seg selv nok, at Han i sitt herlige vesen er all skjønnhets og sødmes og alt livs evige fylde, det er vår store glede. Hvor velsignet det er, om enn bare for et øyeblikk, å glemme alt annet og seg selv med, å føle alt annet bli borte for den ene store, evige Realitet!

Hittil taler hymnen om Gud slik som Han åpenbarer seg for vår naturlige religiøse fatteevne, når vi tenker over verdensaltet og livet. Nå ledsager den vår tanke dypere inn i Guds mysterium. Vi synger med hellig glede om Gud som Fader, om Guds enbårne Sønn, og om at Han ble et offerlam for oss, da Han ble født som menneske og kaldt: Jesus, Frelser.

Sjelen, som under sangens hellige impulser var steget op til "det høyeste" for å prise Gud, stiger nå med Guds sønn ned til jorden igjen, for å dvele ved Hans forsoningsverk. Den annen tanke i englenes hymne trer frem: "In terra pax", fred på jorden! For Jesus bringer oss freden, ikke en overfladisk fred, men den dype hjertefred ved å ta bort hovedårsaken til alt ondt: synden. "Du som borttar verdens synd, forbarm Deg over oss, anta vår bønn! Du er den eneste rettferdige, og Du ville bære vår skyld. Du alene kan frelse oss. Du kan hæve vårt sinn over de forkrenkelige ting, Du som selv seierrik er steget op til Faderen. Og Du alene kan gi oss frihet og fred, fordi Du alene er den Høyeste, og ingen makt kan stå imot Din allmakt."

Atter vender den første hovedtanke tilbake: Guds glorie, som vi priser med englene, idet vi bekjenner vår tro på Jesu guddommelige natur og vesenshet med Faderen. Atter stiger vi op til den hemmelighetsfulle høyde, som Jesu offer vil drage oss hen til for evig å hvile i Guds salighet.

Men den samme tilbedelse og takknemlighet skylder vi også den Hellige Ånd, Gud med Faderen og Sønnen. Han er vår freds første opphav, Han er Guds første gave. Frelsesgjerningen er den Hellige Ånds verk, fordi Han er den evige kjærlighet, den makt som fikk Gud til å komme til oss, til å dø for oss og til å gi oss tilbake til Faderen.

Denne hymne er en perle både av teologisk tenkning og kunstnerisk inspirasjon. I ganske enkle ord forkynder den de mest velsignede sannheter: Guds storhet og kjærlighetens mysterium. En mystisk glød og en edel poetisk rytme går gjennom det hele og vekker glede og begeistring i sjelen. Nå følger den med enda større andakt liturgiens videre gang.,

ORASJONEN.

Etter at sangen er forstummet, vender presten seg mot menigheten og sier høyt:

Dominus vobiscum.

Herren være med dere.

Disse ord innleder de bønner presten nå skal be i alles navn. De minner oss om Jesu uttalelse at "hvor

to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem " (Mat. 18, 20). Det er godt å leve i tanken på at Jesus ber med oss og vi med Ham.

De bønner som presten nå leser med høy røst, hører med til det vakreste liturgien eier. Alt det sjelen føler i Guds nærvær, alle de tanker som, den mere eller mindre klart bærer i seg selv uten å finne ord for dem, trer her frem for bevisstheten og klær seg i et enkelt og edelt språk. Det er formler, vel. Det må være formler, da det skal være en felles bønn og si til Gud det som alle føler, det som alle trenger. Allikevel hører enhver i disse formler et ekko av sitt eget personlige indre, tydeligere og bedre enn han selv uttaler de det som beveger hans sjel.

Det første vi føler trang til, er å ihukomme Guds gaver. Bønnens første del uttaler derfor en eller annen av Guds velgjerninger. Og hvilken rikdom av guddommelig gavmildhet blir vi ikke minnet om i løpet av kirkeåret! Hvor ofte fikk vi ikke hjelp når vi var svake, fattige og bedrøvede! Hvilken trøst er ikke tanken på Guds forsyn, som våker over oss! Og hvor velsignet er det ikke især å minnes Guds største velgjerning, da Han gav oss seg selv, da Han gav oss det evige liv i fellesskap med Jesus! Alt dette nevnes for å vekke vår takknemlighet og på samme tid vår tillit. For skjønt vi har mottatt meget av Gud, er vi allikevel alltid avhengig av Hans miskunn.

I orasjonens annen del bønnfaller vi derfor hver dag om ny hjelp. Vi er så fattige i jordens landflyktighet, og vi vet så godt at Gud alene er rik og god! Derfor blir vi aldri trett av å be, og Kirken har nedlagt i disse orasjoner alle de ønsker den lidende menneskeslekt i alle tider må oppsende til Gud. Ja, når vi overveier disse bønneformler en etter en, da først erkjenner vi hvor mangfoldig menneskenes elendighet er. Her gråter all smerte, her blør alle sår, her sukker sorg og fattigdom, her knuges den skyldbevisste sjel, her lenges det hjerte som har følt verdens tomhet, her roper mennesket om redning fra tusen farer, og fremfor alt fra den største av alle farer, den å miste Guds nåde ved synden.

Hvilken tillit, hvilket dypt religiøst liv ånder oss ikke i møte f.eks. i disse formler:

"Gud, Du som ved Din Sønns fornedrelse har oppreist den falne verden, gi Dine troende en evindelig glede, at Du må la dem som Du har utrevet fra den evige døds farer, nyte den evige salighets gleder. Ved samme vår Herre "

"Gud, Du som viser de villfarende Din sannhets lys for at de må kunne vende tilbake på rettferdighetens vei, gi alle som kalles med Kristennavn, både å avsky hva der er dette navn imot, og ettertrakte hva der stemmer med det. Ved vår Herre... .. "

"Gud, Du som gir de troendes sinn, å ha én vilje, forunn Ditt folk å elske Dine bud og lenges etter Dine forjettelser, for at våre hjerter under de jordiske omskiftelser må være festet der hvor de sanne gleder finnes. Ved vår Herre "

"Gi oss, ber vi Deg, allmektige Gud, at vi som i vår trengsel forlater oss, på Din faderkjærlighet, ved Din beskyttelse alltid må skjermes mot alt, hva der vil skade oss. Ved vår Herre. "

"Gud, Du som har beredt usynlige goder for dem der elsker Deg, inngyt i våre hjerter Din inderlige kjærlighet, for at vi, idet vi elsker Deg i alt og over alt, må bli delaktig i Dine forjettelser som overgår all attrå. Ved vår Herre "

"Gud, Du som især åpenbarer Din allmakt ved å skåne og forbarme Deg, utgyd Din mangfoldige barmhjertighet over oss, så at Du gjør oss, der streber mot Dine forjettelser, delaktige i de himmelske goder. Ved vår Herre "

"Allmektige, evige God, Du som i Din overvettes store faderkjærlighet skjenker de bedende langt mere enn de fortjener og ønsker, utgyd Din forbarmelse over oss, så at Du fjerner, hva vår samvittighet frykter, og gir hva vår bønn ikke vover å begjære. Ved vår Herre "

Kaster vi et blick over alle de orasjoner som i årets løp sendes op til Gud under messeofferet, da ser vi likesom alle mennesker i alle århundreder ligge på kne foran Jesu kors og løfte sine armer mot Gud. Og himmelen åpner sig, og Gud bøyer seg barmhjertig over alle sine sørgende, trengende barn, og av Hans salighets, fylde flyter trøsten inn i de bedende hjerter.

Men vi hverken fremfører vår takk eller oppsender våre ønsker i vårt eget navn, vi ber med Jesus. Derfor slutter alle orasjoner med å nevne Ham. Han er vår talsmann. Vi er vel også Guds barn, men ved Jesus. Han er alltid verdig, mens vi har vært utro. For Ham vil Faderens hjerte aldri lukke seg.

EPISTEL.

Nå følger et lesestykke av Bibelen. Undertiden tas det av det gamle Testamente, av det jødiske folks historie eller av profetene. Det er nyttig for den kristne sjel i forbindelse med den nye pakts mysterier å minnes om hvorledes Gud hadde utvalgt seg et folk, i hvis skjød Hans Sønn skulle bli født som menneske. Dette folks historie og profetenes hemmelighetsfulle kvad får først da sin fulle betydning, når vi ser dem i det lys som utstråler fra Jesu person og frelsesgjerning. Men som regel pleier man å lese et avsnitt av apostlenes, især Paulus' brever (Derav kommer jo navnet: Epistel, d.v.s. brev.)

Det hørte med til brødsbrytelsens liturgi like fra begynnelsen av å lese de brever, som apostlene sendte til de kristne menigheter, etter at de var draget videre på sine apostoliske vandringer. For de kristne var det en oppmuntring til å være fast i troen, en advarsel mot uenighet, en trøst i forfølgelsenes harde prøvelser. Til den dag i dag øser vi av disse kilder. Paulus' begeistrede kjærlighet til Jesus, hans vitnesbyrd om Jesu forsoningsverk, oppstandelse og herlighet, hans eget offersinn, hans formaninger til et rent og fromt liv i samfunn med Frelseren, hans beretninger om de første menigheter i den greske og den romerske verden og om kristendommens kamper mot Belial, alt dette gjenoppliver vår tro og fornyer bevisstheten om vår enhet med våre brødre fra de første tider, bare vi lytter til hans tale med den samme andakt som hine kristne fra Rom, Korint, Efesus, når diakonen reiste seg under nattverdens forløp med et pergament i hånden fra de menn, "som hadde sett Herren". Aldri lyder apostlenes lære så overbevisende, aldri virker deres ord om enhet, tålmodighet, kjærlighet så gripende som her foran alteret, hvor Jesus selv tåler til våre hjerter, mens Han fornyer sin kjærlighets offer.

De følelser som orasjonene og epistelen har vakt, får nå et vakkert uttrykk i de følgende sanger, Graduale og Alleluja med vers. Teksten er som regel valgt av Davids salmer i samklang med dagens grunnstemning.

EVANGELIET.

Nå reiser menigheten seg. Fra alteret lyder atter prestens skjønne hilsen til folket: "Herren være med dere!" Et av messens høytidelige øyeblikk er kommet: Evangeliet skal leses.

Når de første disipler forsamlet seg etter Herrens himmelfart for sammen med de tolv og med Jesu moder å "bryte brødet", talte de om Jesus. Apostlene fortalte menigheten det de hadde opplevet i tre års samvær med Mesteren. Jomfru Maria åpenbarte alt det hun hadde "bevart i sitt hjerte" (Lukas 2, 51), mysteriene fra Nasaret og Bethlehem, og hva hun hadde sett på Golgata, da hun stod ved korsets fot med hjertet gjennomboret av sverdet, mens hennes blick hvilte på den døende Frelser. Disse hellige samtaler erstattes nå ved lesningen av Evangeliet, og den lesning er i høy grad egnet til å sette oss i den stemning som sømmer seg for Jesu offer. Serien av de evangelier som leses i det liturgiske års forløp, gir oss et overblikk over hele Jesu liv og gjerning. Frelseren er likesom personlig nærværende i den hellige bok. Han står for vår sjel som den uendelig gode, milde forkynder av fredens budskap, som innbegrepet av all moralsk adel, som det rene, ydmyke offerlam, som den store overvinner av synd og død. Da våkner vår kjærlighet til Ham med fornyet kraft. Dypere og dypere preger Jesu person seg inn i vårt sinn, klarere og klarere føler vi den kjærlighet som førte Ham i døden for oss, mere og mere levende blir vår bevissthet om det kristelige livs mysterium, nemlig vår mystisk-organiske enhet med Ham, den enhet som gjør at vi selv blir frembåret som offer med Jesu offer. Derfor har Evangeliets lesning ved messen en så stor betydning, den eier en vidunderlig evne til å fremkalle sjelens trang til å møtes med Jesus på alteret.

Men Evangeliet har ikke bare den virkning at offerånden sterkere våkner i oss. Det at den hellige bok leses i forbindelse med offeret, gjør at vi også bedre forstår og vurderer selve Evangeliet som en åpenbaring fra himmelen. Dets dype innhold, dets himmelske lys viser seg bare for den hvis hjerte er ett med Jesus. Først når vi har "det samme sinnelag som og er i Kristus Jesus" (Filip. 2, 5), det vil si den samme kjærlighet, det samme offersinn, fører en overnaturlig intuisjon oss inn i de opphøyede sannheter som ligger skjult bak den døde bokstav.

Det er viktig i våre dager å fremheve det. Den moderne kritikk går mere og mere ut på å avkrefte de kristnes tro på Evangeliets overnaturlige utspring og innhold. Der opptrer lærdommer, omgitt av den historiske forsknings autoritet, som hevder at Jesus bare er et menneske, at den tro vi bekjenner på Hans guddom, Hans underfulle fødsel, Hans sonende død og oppstandelse, er en frukt, ikke av en åpenbaring - også denne benektes jo - men av hedenske myter og gresk filosofi. Den historiske kritikk kan visstnok bidra til Evangeliets forståelse. Den gir oss et riktigere bilde av den tid da Jesus opptrådte, den kaster lys over det avsnitt av historien ved å underrette oss om hva menneskene tenkte, hva de eiet av kultur og især hva de savnet av religiøse og sosiale goder før Kristi komme. Å vite det er nyttig for den riktige oppfatning av mange ting i Evangeliet. Det er også godt å være oppmerksom på den menneskelige ynde og poesi som ligger over de hellige bøker. Men selve Evangeliets vesen, det

egentlige glade budskap, er noe uendelig høyere enn all poesi og stemning. Det bærer i seg noe som er uavhengig av alle historiske begivenheter, av all menneskelig tenkning eller vilje, av alle de årsaker, alle de omgivelser som preger menneskenes verker, og som derfor ikke kan forklares med vår vitenskaps metoder. I Jesu person møtes Gud og mennesket, himmel og jord, evighet og tid i en underfull harmoni, hvis skjønnhet og trøstende, oppløftende kraft åpenbarer seg bare for den ydmykt troende. Evangeliets ord er menneskelige og allikevel et ekko fra himmelen. Dets tanker er gnister fra evigheten, stråler fra Guds åsyn. De bærer i seg mere lys enn all menneskelig vitenskap kan fatte, de oppklarer livets og dødens problemer, fordi de lar oss se på alle ting likesom med Guds eget øye. Dette Guds øye er troen. Og den tro blir mere og mere levende og får en alltid dypere intuisjonsevne jo mere vårt hjerte forenes med Jesu hjerte. For å forstå Evangeliets store, evige skjønnhet og de himmelske goder det skjuler i sig, må vi enten aldri ha sviktet Jesu vennskap, eller være kommet tilbake til Ham, etter å ha opplevet den jordiske lykkes tomhet, den menneskelige vitenskaps og den verdslige kulturs utilstrekkelige verd. Først den voksende kjærlighet til Frelseren gjør at vi blir alltid mere delaktige i Hans eget tankeliv, i Hans hjertes hemmeligheter. Etter hvert som sjelen elsker Ham mere og vil dele Hans lidelser, meddeler Han sitt indre som til venner, "for hvem Han kunngjør alt det Han har hørt av Faderen" (Joh. 15, 15).

Men det er nettopp dette vennskapelige sinnelag messeofferet utvikler hos de troende. Det øker trangten til å delta i Jesu offer ved oppriktig å hengi seg til Ham. Derfor vokser også vår evne til å oppfatte Evangeliets dype innhold. Aldri stråler dets overnaturlige sannhet og dets velsignede kraft så mektig inn i vår sjel som når vi likesom leser det ved korsets fot.

CREDO.

Den tro Evangeliet lærer oss og som den derpå følgende preken eller homilie forklarer oss, bekjenner nå hele menigheten med en høytidelig sang:

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibillum omnium et invisibillum. Et in unum Dominum, Jesum Christum, Fillum Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine: et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis: sub Pontio Pilato passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die, seeundum scripturas. Et ascendit in cælum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est eurn gloria, judicare vivos et mortuos: eujus regni non erit finis.

Jeg tror på én Gud, den allmektige Fader, himmelens og jordens, alle synlige og usynlige tings skaper. Og på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, som er fra evighet, født av Faderen, Gud av Gud, lys av lys, sand Gud av den sanne Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen, ved hvem alt er gjort, som for oss mennesker og for vår frelses skyld er nedstegen fra himmelen. Og Han har påtatt seg kjød ved den Hellige Ånd av jomfru Maria og er blitt menneske. Han er også blitt korsfestet for oss, pint under Pontius Pilatus og begravet. Og Han er oppstanden på den tredje dag, etter skriften. Og Han er oppfaren til himmelen, og sitter ved Faderens høyre. Og Han skal igjenkomme med herlighet å dømme de levende og de døde. På Hans rike skal der ikke være ende.

Et in Spiritum sanctum, Dominum et vivificantem: qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur: qui locutus est per prophetas. Et unam, sanetam, catholicam et apostolicam Ecelesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Og på den Hellige Ånd, Herren og levendegjøreren som utgår fra Faderen og Sønnen, som tillikemed Faderen og Sønnen tilbedes og forherliges, som har talt ved profetene. Og den ene hellige, katolske og apostoliske Kirke. Jeg bekjenner én dåp til syndenes forlatelse. Og jeg venter de dødes oppstandelse og livet i den tilkommende evighet. Amen.

Denne trosbekjennelse sammenfatter i enkle og kraftige setninger Evangeliets dogmatiske innhold. Den ble utarbeidet på det første store kirkemøte i Nikea, året 325 etter Kristus. I tre hundre år hadde de romerske keisere forsøkt å kvele kristendommen i martyrenes blod. Fredløs, bannlyst, forfulgt, skjult i katakombene, døende i amfiteatret under ville dyrs tenner hadde Kirken ikke kunnet forkynde sin tro med festlig sang, men bare med lav røst hviske den apostoliske trosbekjennelses litt hastige formler. Men nå har den overvunnet hedendommens voldsomme motstand. Selve keiseren har underkastet seg korsets makt. Nå kan Kirken hæve sin røst like overfor hele verden.

Men alvorlige villfarelser hadde sneket seg inn blant de kristne. Troens rene kilde var blitt grumset til med gnostisk overtro, og den filosofiske spekulasjon hadde vill-ledet mange. Især hadde Arius' vranglære forvansket oppfatningen av Jesu person. Der trengtes en trosbekjennelse som gav den gamle, åpenbarte lære, en ny, en mere bestemt og utførlig form, og som svarte til tidens nye behov.

Fra østerlandet og vesterlandet, fra syd og nord drar da biskoper og andre lærere til Nikea i Anatolia. Blant dem de hellige Atanasius og Nikolaus og flere som på sitt legeme har arr av de pinsler de hadde utstått for troens skyld under hedendommens siste fremstøt mot Kirken. Pave Sylvesters legater forestod kirkemøtet. Det var et høytidelig øyeblikk i Kirkens historie. Nå ble troen på den treenige Gud og Jesus, Guds Sønn, den tro som så vidunderlig hadde stått sin prøve, på ny fastslått i faste og klare dogmer. Vi finner i dem den samme evige sannhet som Evangeliet forkynder, og på samme tid martyrenes begeistrede overbevisning, kirkelærernes geni og de første kristne slekters tilbedende andakt, som hadde gitt dem styrke til å holde ut i tålmodighet og håp på Kristi endelige seier. Det er derfor med en inderlig glede vi under messeofferet synger dette. Credo. Det er for oss både en trosbekjennelse og en triumfsang. Men fremfor alt priser vi Gud, fordi det er Ham som gir oss troens dyrebare overbevisning. "Salig er du, Simon, Jonas' sønn, for ikke kjød og blod har åpenbart deg det, men min Fader som er i himlene" (Mat. 16, 17). Når vi tror og bekjenner vår tro, er det fordi Gud taler til vårt hjerte: "Den som tror på Guds Sønn, har Guds vitnesbyrd i seg" (1. Joh. 5, 10).

III.

DE DØPTES MESSE.

Med "Credo" avsluttes katekumenenes messe, og nå begynner den egentlige offeritus. Brød og vin

frembæres. I de første tider pleiet menigheten prosesjonsvis å gå frem for å legge brød på alteret. En del av det ble brukt til selve messeofferet og til menighetens kommunion, resten ble utdelt til de fattige. Senere ble denne seremoni forenklet og antok den nuværende form. Presten tar brød og vin, som på forhånd er blitt bragt på alteret, og ber over dem de liturgiske velsignelser, mens koret synger en antifon (Offertorium), som atter uttrykker dagens idé.

Denne ritus, om enn den kalles "ofring", er ikke det egentlige offer, dette fullbyrdes først ved konsekrasjonen. Den har bare som formål å vie brødet og vinen, å unndra dem den alminnelige bruk ved å legge dem, frem for Guds ansikt, å hellige dem ved bønner og velsignelser til den opphøyede handling de er bestemt til. Ut fra den tanke taler liturgien i ofringsbønnen allerede om "det ubesmittede offer" og om "frelsens kalk".

*Suscipe, sancte Pater, omnipotens, æterne
Deus, hanc immaculatam hostiam, quam ego
indignus famulus tuus offero tibi, Deo meo vivo
et Vero, pro innumerabilibus peccatis et
offensionibus et negligentibus meis, et pro
omnibus circumstantibus, sed et pro omnibus
fidelibus christianis, vivis atque defunctis, ut
mihi et illis proficiat ad salutem in vitam
æternam. Amen.*

*Motta, hellige Fader, allmektige, evige Gud,
dette ubesmittede offer hvilket jeg, Din uverdige
tjener, bringer Deg min levende og sand Gud,
for mine utallige synder, forseelser og
forsømmelser og for alle tilstedeværende samt
for alle troende kristne, så vel levende som
avdøde, for at dette offer må bli meg og dem til
frelse og evig liv. Amen.*

Med vinen blandes litt vann. Det er sandsynlig at Jesus selv gjorde det ved nattverden, etter orientalsk skikk. Men Kirken legger en dyp symbolsk betydning i denne ritus. For det første skal den minne oss om at blod og vann fløt ut av Jesu side, da den ble åpnet ved et lansestøt (Joh. 19, 34). Vannet betegner også dåpen som får sin helliggjørende virkning av Jesu blod. På samme tid er denne blanding av vin og vann et symbol på Guds Sønnns menneskevorden. Vannet betyr den menneskelige natur, som inderlig er forenet med den guddommelige i Jesu person. Dette antydes i den vakre bønn som presten ber, når han heller vannet i kalken:

*Deus qui humanæ substantiæ dignitatem
mirabiliter condidisti et mirabilis reformasti:
da nobis per hujus aquæ et vini mysterium ejus
divinitatis esse consortes, qui humanitatis
nostræ fieri dignatus est particeps, Jesus
Christus, Filius tuus, Dominus noster, qui
tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti,
Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

*Gud Du som har vidunderlig skapt den
menneskelige natur i dens verdighet og etter
dens fald enda vidunderligere har fornyet
samme, la oss ved dette vanns og denne vins
hemmelighet få del i Hans guddom, som har
fornedret seg til å vorde delaktig i vår
menneskehet, Jesus Kristus, Din Sønn, vår
Herre, som lever og regjerer med Deg i den
Hellige Ånds enhet, - Gud, fra evighet til
evighet. Amen.*

Men der er især en tanke av den største betydning, som skal anskueliggjøres, ved denne blanding, en tanke som atter og atter vender tilbake i liturgiens forløp, fordi den utledes av messeofferets innerste vesen: Det er ikke Jesus alene som blir frembåret som offer, men vi alle med Ham. Disse dråper vann går over til vin. De forsvinner i alle fall i vinens mengde og blir sammen med den til Jesu blod. Således er vi blitt ett med Jesus, for å bli ofret Gud. I kraft av en mystisk enhet med Jesus er vi blitt korsfestet med Ham. Nå ofrer Han oss Faderen på ny, for at hele vårt liv, dag for dag, skal, være vår sjels tilbakevenden til Gud. "Ingen av oss lever for sig selv, for lever vi, så lever vi for Herren, eller dør vi, så dør vi for Herren" (Rom. 14, 7, 8).

Disse tanker ligger i de bønner som presten ber ved å frembære kalken, og i den følgende velsignelse:

Offerimus tibi, Domine, calicem salutaris, tuam deprecantes clementiam: ut in conspectu divinæ maiestatis tuæ pro nostra et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat. Amen.

Vi ofrer Deg, Herre, frelsens kalk, idet vi anroper Din miskunnhet, at den må oppstige med vellukt for Din guddommelige majestets åsyn til vår og hele verdens frelse. Amen.

In spiritu humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine, et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

I ydmykhets ånd og med sønderknust hjerte, anta oss, o Herre, og la dette offer i dag fullbyrdes, således for Ditt åsyn at det behager Deg, vår Herre og Gud.

Presten oppløfter sine hender og velsigner brødet og vinen:

Veni, Sanctificator, omnipotens, æterne Deus, et benedice hoc sacrificium, tuo sancto nomini præparatum.

Kom, Helliggjører, allmektige, evige Gud, og velsign dette offer som er beredt for Ditt hellige navn.

Deretter vasker presten sine hender som tegn på den åndelige renhet hans sjel skal eie, mens han fremsier noen vers av Davids 25. salme:

Lavabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum, Domine: ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua. Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitasjonis gloriæ tuæ. Ne perdas eum impiis, Deus, animam meam, et eum viris sanguinum vitam meam: in quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, et miserere mei. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te, Domine.

Jeg vil toe mine hender iblant de uskyldige og gå omkring Ditt alter, O Herre, for å høre Din lovprisning og for å forkynne Dine undergjæringer. Herre! jeg elsker Ditt hus' skjønnhet og Din herlighets bolig. La ikke min sjel omkomme med de ugudelige, ei heller mitt liv med blodmennene, i hvis hender er uret, og hvis høyre lar seg bestikke ved gaver. Men jeg vandrer i min uskyldighet, frels meg og forbarm Deg over meg. Min fot vandrer på den rette vei, i de rettferdiges forsamling vil jeg prise Deg, Herre.

Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto, sicut erat in principio, et nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Ære være, Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd, som det var i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Amen.

Disse ord oppfordrer oss alle til å dyrke hjertets uskyld, til å skille vårt hjerte fra det jordiske, da jo Gud kaller oss til himmelens herlige boliger. Nå følger en bønn til den Treenige Gud:

Suscipe, sancta Trinitas, hanc oblasjonen quam tibi offerimus ob memoriam passionis, resurrectionis et ascensionis Jesu Christi Domini nostri, et in honorem b. Maria, semper virginis, et beati Joannis baptistæ, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et istorum et

Motta, hellige Treenighet, dette offer som vi bringer Deg til i hukommelse av Jesu Kristi, vår Herres, lidelse, oppstandelse og himmelfart og til ære for den salige Maria, alltid jomfru, og for den hl. Johannes den døper, de hl. apostler Petrus og Paulus samt for disse (D.v.s. de

omnium sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: et illi pro nobis intercedere dignentur in caelis, quorum memoriam agimus in terris. Per eundem, Christum Dominum nostrum. Amen.

hellige, hvis relikvier hviler i selve alteret.) og for alle hellige, på det at det må bli dem til ære, men oss til frelse, og at de hvis minne vi feirer på jorden, må verdiges å be for oss i himmelen. Ved den samme Kristus, vår Herre. Amen.

Her frembæres på ny messeofferets vesen som et minne om Jesu død, men på samme tid nevnes Jesu oppstandelse og himmelfart, det vil si Jesu seier over døden. Også jomfru Maria og alle helgener kommer vi i hu. De skal stå for oss som typer på de kristne som med en ren og glødende kjærlighet sluttet seg til Jesus for å leve og dø med Ham.

Nå oppfordrer presten alle brødre til å be om at vårt loffer skal bli tatt imot av Gud med velbehag:

Pr.: Orate, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum, Patrem omnipotentem.

Bed, brødre, at mitt og deres offer må bli velbehagelig for Gud, den allmektige Fader.

Ministranten svarer:

Tj.: Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem, et gloriam nominis sui, ad utilitatem, quoque nostram, totiusque ecclesiae suae sanctae.

Herren motta dette offer av dine hender til sitt navns lov og pris så vel som til vår og hele sin hellige Kirkes nytte.

Guds ære og Kirkens vel, det er frukten av vårt offer. Derpå følger en ny bønn, "Sekret", forskjellig etter de forskjellige tider og helligdager. Den uttrykker vår tro på Jesu offer, på vårt eget, den åndelige renhet vi skal være prydet med og andre lignende tanker.

Men på samme tid er dagens grunnidé innflettet. I Julens Midnattsmesse f. eks. ber vi:

"Herre, vi ber, la denne festdags offer være Deg velbehagelig, for at vi med Din nådes hjelp ved denne hellige forening med Deg må dannes i Hans billede hos hvem vår natur er forenet med Din. Han som lever"

Første Påskedag

"Motta, vi ber Deg, Herre, Ditt folks bønner tillikemed de frembårne offergaver, for at de, helligede ved Påskens hemmeligheter, ved Din kraft må vorde oss til evig legedom. Ved vår Herre"

Til Pinse:

"Herre, vi ber Deg, helliggjør de frembårne offergaver, og rens ved den Hellige Ånds opplysning våre hjerter. Ved vår Herre ... i samme Hellige Ånds en het."

Til Kristi Legemsfest

"Herre, vi ber Deg, skjenk nådig Din Kirke enhetens og fredens gaver, som på hemmelighetsfull måte betegnes ved det offer vi frembærer. Ved vår Herre"

Til Apostelfyrstenes fest

"Herre, la apostlenes bønn ledsage det offer, som vi her frembærer og innvier til Ditt navn, og gi oss

for dens skyld forsoning og beskyttelse. Ved vor Herre"

Til Marias fødselsfest

Herre, la Din enbårne Sønnns menneskevordelse bringe oss hjelp, så at Han der ble født av en jomfru og ikke forminskede, men helligede sin moders renhet, på festen for hennes fødsel må rense oss ved vårt sonoffer og gjøre vår offergave velbehagelig for Deg, for Han er vår Herre, Jesus Kristus, som lever og regjerer ..."

Alle de bønner som ledsager ofringen er både formskjønne og innholdsrike. De byr oss opphøyede tanker i enkle ord som åndelig næring og får den hellige stemning til å utfolde sig, den, som vi mer og mere skal være grepet av jo mere Konsekrasjonens store øyeblikk nærmer seg.

PREFASJON OG SANKTUS.

Sekreten sluttet med den formel: "Han som lever og regjerer med Deg og den Helligand fra evighet til evighet. Amen."

Men ved de siste ord: "Per omnia sæcula sæculorum" hever presten sin røst til en høytidelig sang:

PREFASJONEN.

Den skal gi uttrykk for den glede vi føler over Jesus, hvis komme som offerlam er forestående, hvis død vi minnes og som allikevel er konge i evighet.

Prefasjonen begynner med en vekselsang mellom presten og menigheten, for å utfolde seg til den store "Eukaristi" eller takksigelse.

Pr.: Dominus vobiscum.

Tj.: Et cum spiritu tuo.

Herren være med dere.

Og med din ånd.

Atter det samme ønske om at alle skal være seg Jesu nærvær bevisst, Jesu usynlige iboen, i sin Kirke.

Pr. Sursum corda!

Tj. Habemus ad Dominum.

Oppløft deres hjerter!

Vi har oppløftet dem til Herren.

Det er en oppfordring til å løfte oss over nuet, over jorden, og med en inderlig lengsel å hige etter himmelen. Den kristnes liv skal alltid være preget av evighetstanker. Alltid skal han, med sine tanker og ønsker stå høyere enn verdens forkrenkelige ting.

I sin tilværelse utenfor Kirken er han vel nødt til å sysle med allslags timelige ting, vår materielle natur krever det. Imidlertid skal bevisstheten om vårt åndelige liv og om vår evige bestemmelse gi oss kraft nok til å innordne alt det timelige under det evige. Vårt hjerte skal alltid være oppløftet. Men nå især skal vi i ånden stige op, til et høyere plan, hvor de sedvanlige bekymringers eller fornøyers larm ikke når op, hvor verdens uro stilner av, hvor vi i opphøyet ensomhet med Gud kan få en lysning inn i oss av det hellige mysteriums fred.

"Oppløft deres hjerter" roper Kirken til alle dem som er altfor mottagelig for verdens forkrenkelige gleder, til alle dem som arbeider og sliter og ofte er fristet til å glemme det høyere liv, hvis spire de

bærer i seg selv, til alle dem som føler en tung sorg tære på sitt hjerte. Oppløft dit hjerte, stakkars menneske, i Gud alene er der glede og ro. Måtte, alle med et oppriktig sinn kunne svare: "Vi har oppløftet hjertet til Gud."

Pr.: Gratias agamus Domino Deo nostro.

La oss takke Herren, vår Gud.

Tj.: Dignum et justum est.

Det er verdig og rett.

Pr.: Vere, dignum, et justum est, æquum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Qui eum unigenito Filio tuo et Spiritu sancto, unus es Deus, unus es Dominus, non in unius singularitate personæ, sed in unius trinitate substantiæ. Quod enim de tua gloria, revelante te, credimus, hoc de Filio tuo, hoc de Spiritu sancto, sine differentia discretionis sentimus: ut in confessione veræ sempiternæque Deitatis, et in personis proprietatis, et in essentia unitas, et in majestate adoretur æqualitas. Quam laudant angeli atque archangeli, cherubim quoque ac seraphim, qui non cessant quotidie una voce dicentes:

I sannhet, det er billig og rett, tilbørlig og gavnlig, at vi alltid og overalt takker Deg, Du hellige Herre, allmektige Fader, evige Gud! Du som med Din enbårne Sønn og den Hellige Ånd er én Gud og én Herre, ikke i én persons enhet, men i det ene vesens trefoldighet. For hva vi etter Din åpenbaring lærer om Din herlighet, det tror vi om Din Sønn, det samme tror vi om den Hellige Ånd, uten noen adskillende forskjellighet: så at der i bekjennelsen av den sanne og evige guddom tilbedes i personene eiendommeligheten, i vesenet enheten og i majesteteten likheten. Denne prises av englene og erkeenglene, av kjeruber og serafer, som ikke opphører daglig å rope med én røst sigende:

Ja, det er verdig og rett at vi takker Gud. Det ville være hovmod ikke å anerkjenne at vi har mottatt av Ham alt det vi har. Men nå gjelder det å takke for Guds største gave, Ham selv. Han er blitt vår Gud, da vi fikk troen På Ham. Han gav oss seg selv i Jesus. Det er det store gode Kirken nå priser Gud for, når presten fortsetter prefasjonens hymne.

Denne takksigelsessang er forskjellig etter kirkeårets forskjellige helligdager og tider. På de alminnelige søndager er det en hymne til den, hellige Treenighet. Men der er mange liturgiske tider som har sin egen prefasjon, svarende til et bestemt mysterium.

I Juletiden synger den, vår takk fordi "ved det menneskevordne ords mysterium er Guds klarhets nye lys fremstrålet for vår sjels øyne, så at vi, idet vi synlig erkjenner Gud, ved Ham blir draget til å elske det usynlige".

I Påsketiden priser vi Gud fordi Påskelammet som ble slaktet "har tilintetgjort vår død og ved å oppstå gjengitt oss livet".

I Pinsedagene bærer vi frem vår takk til Kristus "som opphøyet over alle himle og sittende ved Din høyre hånd utgjød den forjettede Hellige Ånd over de utvalgte barn".

På Trefoldighetsfesten og på de følgende søndager inntil Julen takker vi Gud, fordi Hans nåderike åpenbaring har innført oss i Hans guddommelige indre, i Hans opphøyede liv som Fader, Sønn og Hellige Ånd.

På jomfru Marias helligdager lover vi Gud, fordi "den alltid rene jomfru unnfanget Guds Enbårne ved den Hellige Ånds overskyggelse og uten å miste sin jomfru-ære skjendet verden det evige lys".

I Rekviemmessen takker vi den evige Gud, fordi i Kristus er håpet om en salig oppstandelse, strålet frem for oss, så at de hvem dødens sikre lodd bedrøver, tillike trøstes ved forjettelsen om den tilkommende udødelighet".

Alle disse prefasjoner utmerker seg ved en sjelden dyp poesi. De forener lyrikkens glød med en klar fremstilling av kristendommens evige realiteter. Våre dogmer trer oss i møte, et etter et, i språkets og sangens majestetiske, rytme, en vidunderlig stemning av ærefrykt og andakt legger seg over vår sjel.

Men for å gi vår takk enda mere glød forener Kirken sin sang med englenes kor i himmelen. Vi liker jo med vår naive andakt å forestille oss englene som et vidunderlig kor som synger evig til Guds ære. I et opphøyet syn så Esaias Herren sitte på en høy trone, serafim stod omkring Ham og forkynte Hans glorie og allmakt. (Esaias 6.) Med alle engler istemmer Kirken nå en lovsang:

*Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus
Sabaoth. Plæni sunt cæli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis. Benedictus qui venit in
nomine Domini. Hosanna in excelsis.*

*Hellig, hellig, hellig er Herren, hærskares
Gud, himle og jord et fulle av Din herlighet.
Hosanna i det høye. Velsignet være den, som
kommer i Herrens navn. Hosanna i det høye.*

Lovsangen begynner nettopp med de ord som Esaias hørte fra serafimenes munn. Den fortsetter med gledesropet "Hosanna" søm lød til Jesu ære, da Han holdt sitt inntog i Jerusalem, ledsaget av begeistrede skarer.

CANON.

Lovsangen er forstummet. En hemmelighetsfull stillhet inntreder. Der er følelser som best vekkes ved sangens rytme og harmoni og inspirerer til sang, der er andre som trenger taushet for å våkne og stemmer til taushet. Slik er den ærefrykt med hvilken vår sjel skal samle seg i forventning om den Velsignede som kommer i Herrens navn. Men her er tausheten mere enn bare stemming. Den er et symbol på det utsigelige som skjer på alteret.

Med dempet stemme leser derfor presten de følgende bønner, med stille andakt skal sjelen fordype seg i disse eldgamle, hellige ord:

*Te igitur, clementissime Pater, per Jesuni
Christum, Filium tuum, Dominum nostrum,
supplices rogamus ac petimus, uti accepta
habeas et benedicas hæc dona, hæc munera,
hæc sancta, sacrificia illibata, in primis quæ
tibi offerimus pro ecclesia tua sancta catholica,
quam pacificare, custodire, adunare et regere
digneris toto orbe terrarum, una cum famulo
tuo papa nostro N. (et antistite nostro, N.) et
omnibus orthodoxis atque catholicæ et
apostolicæ fidei cultoribus.*

*Deg, mildeste Fader, ber og anroper vi da
ydmykelig ved Jesum Kristum, Din Sønn, vår
Herre, at Du vil anta og velsigne disse gaver,
disse frembærelser, disse hellige, ubesmittede
ofre, som vi bringer Deg, fornemmelig til held
for Din hellige katolske Kirke, at Du nådig vil
bevare den i fred og enighet, bevokte og regjere
den på den hele jord, til like med Din tjener,
vår pave N. (og vår biskop N.) samt alle
rettroende bekjennere og dyrkere av den
katolske og apostoliske tro.*

Gud kunne forsmå oss og våre gaver, fordi vi så ofte har misbrukt dem og søkt oss selv istedenfor Ham. Men de er nå bestemt til å bli det rene, uplettede offer, Jesu legeme og blod. Derfor må Gud gi sin velsignelse til dem.

Det hellige offer frembæres for hele Kirken, og det vi ber om er Kirkens, fred. Den trenger å verges, fordi den alltid er utsatt for angrep fra fiendtlige makter. En sneversynt politikk, en falsk filosofi, en falsk mystikk lurer alltid på Jesu Kirke for å undergrave dens fred, Den trenger også enhet i den ene sanne tro. Den trenger især å styres med visdom og kraft. Derfor blir offeret spesielt frembåret for bærerne av Kirkens autoritet, paven og biskopene, for at de skal få del i Jesu egen visdom og seierrike makt.

Nå kommer vi selve menigheten i hu og alle våre bekjente.

Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum N. et N. et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, et nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc saerificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis et incolumitatis suæ, tibi que reddunt vota sua æterno Deo, vivo et vero.
Ihukom, o Herre, Dine tjenere og tjenerinner

(tenk her på dine fortsatt levende medmennesker som du vil be for) og alle tilstedeværende, hvis tro og andakt Du kjenner, for hvem vi ofrer, eller som frembærer dette lovoffer for seg selv og alle sine, for sine sjeles gjenløsning, for sitt håp om frelse og velferd, og som frembærer sine bønner og løfter for Deg, deres evige, levende og sanne Gud.

Presten stanser en liten stund for å huske på alle som han særlig inntrengende vil anbefale til Gud. Vi ber for våre foreldre, slektninger, personlige venner eller fiender. Vi nevner alle vi har lovet å be for, og det er en rørende tanke av Kirken å oppfordre oss til denne nestekjærlighetens gjerning under det hellige offer. Visstnok tar Gud alltid imot en oppriktig bønn. Men den er så å si mektigere til å røre Guds hjerte, når den ikke bare bedes i Jesu navn, men under den hellige offerhandling, som forestiller Jesu store hengivelse for oss. Det vi ber om ved korsets fot, med blikket festet på Guds Lam, kan Faderen ikke nekte oss. Offeret har også en særegen velsignet virkning for dem som er tilstede ved det, for dem især som har bedt om å få det frembåret etter sin egen mening. Den virkning er fremfor alt sjelens velferd.

Således, omfavner vi likesom ved en kjærlig i hukommelse hele den stridende Kirke, alle dem som bor med oss på jorden. I ånden betrakter vi menneskenes utallige skarer som går sin pilegrimsgang, tynget ned hver av sin byrde, av sin sorg. Alle lengter etter det ene: forløsning. For alle står det oppreiste kors med Guds Lam som vil trekke alt til seg.

Men Kristi Kirke omfatter ikke bare de levende på jorden. Også de salige i himmelen hører med til den. Derfor oppløfter vi nå vårt blikk til himmelen:

Communicantes et memoriam venerantes, in primis gloriosæ semper virginis Mariæ, genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi, sed et beatorum apostolorum ac martyrum tuorum, Petri et Pauli, Andreae, Jacobi, Joannis, Thomæ, jacobi, Philippi, Bartholonlæi, Mathæi, Simonis et Thaddæi, Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Corneli, Cypriani, Laurentii,

Idet vi, delaktige i de helliges samfunn, ærer minnet, fornemmelig av den hederkronede Maria, alltid jomfru, vår Guds og Herre Jesu Kristi moder, men også av Dine salige apostler og martyrer, Petrus' og Paulus, Andreas, Jakobus, Johannes, Thomas, Jakobus, Filippus, Bartholomeus, Matheus, Simon og Taddeus, Linus, Kletus, Xystus, Kornelius, Cyprianus,

*Chrysogoni, Joannis et Pauli, Cosmæ et
Damiani, et omnium sanctorum tuorum,
quorum meritis preëibusque con"as, ut in
omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio.
Per eundem Christum, Dominum nostrum.
Amen.*

*Laurentius, Krysogonus, Johannes og Paulus,
Kosmas og Damianus, samt alle Dine hellige -
ved deres fortjenester og bønner forunne Du
oss, at vi i alt beskyttes ved Din beskyrmende
varetekt. Formedelst den samme Kristum, vår
Herre. Amen.*

Ved den bønn bekjenner vi vår tro på vår enhet med den triumferende Kirke, med de hellige i himmelen. Vi vet at det er Jesu offer som gav dem den nåde å nå frem til en så høy grad av kjærlighet og hjerterenhet. Derfor føler vi trang til å påkalle dem under messeofferet, likesom til å innby dem til å være forsamlet med oss i den hellige stund. Med vår tros blick ser vi store skarer som nærmer seg i en festlig prosesjon. De stiller seg omkring alteret for å tilbe Lammet, hvis gjennomborede hjerte er kilden til all hellighet. "Deretter så jeg en stor skare, som ingen kunne telle, av alle slekter folkestammer og nasjoner og tungemål stå for tronen og for Lammet, iført hvite klær og med palmegrener i sine hender" (Joh. åpenb. 7, 9). I spissen skrider med himmelsk høyhet og gratie den helligste av alle, Jomfru Maria, og det med rette. En større nåde enn alle andre fikk hun ved korsofferets, frelsende kraft. Mens andre ble rensset fra sin synd, ble hun bevart uplettet av all synd. Mere enn alle andre elsker hun derfor offerets minne. Og er ikke offerlammet hennes barn? Også hun har hengitt sin Enbårne. Med en bunnløsdyp sorg, men med en uendelig dyp kjærlighet til Guds vilje og til de syndige mennesker stod hun ved korset, da Jesus overgav sin ånd i Faderens, hender.

Deretter kommer apostlene. De flokker seg omkring Jesus som da de holdt nattverd med Ham. Martyrene følger etterpå. Vi, ser de første paver, som fortsatte Petrus' gjerning som Kirkens hyrde i de store trengsler tid og døde for Kristus. Vi ser hellige biskoper som med rolig og verdig heltemot sa sitt "Deo gratias, takket være Gud", da dødsdommen ble opplest (Cyprianus). Vi betrakter den store skare av andre hellige martyrer. Alle fant i korsofferets minne den kraft de trengte for å vitne om Jesus for de romerske pretorer og prokonsuler.

Alle disse store kristne er en familie med oss, en organisme som lever et felles liv, Jesu eget liv. De elsker oss, de forstår oss, de ser vår nød og vår skrøpeligheit. Derfor påkaller vi deres forbønn, nå vi står forenet omkring korset, for at vi skal bli delaktige i deres edle rene kjærlighet til Gud.

Nå følger en bønn hvor vi atter ber om at Gud nådig skal ta imot vårt offer og gjøre oss delaktige i dets virkninger:

*Hanc igitur oblasjonem servitutis nostræ, sed et
cunctæ famliæ tuæ, quæsumus Domine, ut
placatus acciplas, diesque nostros in tua pace
disponas, atque ab æterna damnasjone nos
eripi, et in electorim tuorum jubeas grege
liumerari. Per Christum Dominum nostrum.
Amen.*

Den siste bønn før Konsekrasjonen lyder:
*Quam oblasjonem tu, Deus, in omnibus,
quæsumus, benedictam, adscriptam, ratam,
rasjonabilem, acceptabilemque facere digneris,
ut nobis corpus et sanguis fiat dilectissimi Filii
tui, Domini nostri Jesu Christi.*

*Vi ber Deg derfor, Herre, at Du i nåde vil motta
dette offer av oss, Dine tjenere, og av hele Din
menighet, at Du vil la våre dager henrinne i
Din fred, frelse oss fra den evige fordømmelse
og la oss bli talt med i Dine utvalgte hjord.
Ved Kristum, vår Herre. Amen.*

*Verdiges, o Gud, vi ber Deg, i alt å gjøre dette
offer velsignet, innviet, gyldig, fullkomment og
Deg velbehagelig, på det at det må bli for oss
til Din elskede Sønns, vår Herre Jesu Kristi
legeme og blod.*

Vi roper til Gud om at han må helliggjøre og velsigne våre gaver, brød og vin, finne velbehag i dem og ved sin allmakt forvandle dem til Jesu legeme og blod. For nå er vi nådd frem til offerets vesentlige ritus. Alt hva der gikk foran, bønner, seremonier, undervisning, symboler hadde som formål å fremkalle den tro, den anger, den kjærlighet, den glede som sjelen skal være gjennomtrengt av i denne stund, da vi vil stå ansikt til ansikt med Jesus den Korsfestede.

KONSEKRASJONEN.

Qui pridie, quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, et elevatis oculis in cælum, ad te Deum Patrem suum omnipotentem,

tibi gratias agens, benedixit, fregit, deditque discipulis suis dicens: Accipite, et manducate ex hoc omnes:

Hoc est enim corpus meum.

Simili modo, postquam cœnatum est, accipiens et hunc præclarum calicem in sanctas ac venerabiles manus suas, item tibi gratias agens, benedixit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, et bibite ex eo omnes:

Hic est enim calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti: mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

Han, som dagen før sin lidelse tok brødet i sine hellige og ærverdige hender, oppløftet sine øyne mot himmelen til Deg, Gud, Hans allmektige Fader,

takket Deg, velsignet, brøt det og gav det til sine disipler, sigende: Ta og et alle derav,

For dette er mitt legeme.

Likeså tok Han også etter nattverden denne kostelige kalk i sine hellige og ærverdige hender, takket Deg atter, velsignet den og gav den til sine disipler, sigende: Ta og drikk alle derav,

For denne er mitt blods, det nye og evige testamentes kalk - troens hemmelighet - som skal utgydes for dere og for mange til syndenes forlatelse.

Så ofte dere gjør dette, gjør det til min i hukommelse!

I nattverdssalen har Jesus forsamlet de tolv. Om noen timer vil Han reise seg og gå ut i den mørke nat til oljehaven. Men først vil Han ta avskjed med disiplene. Et dypt og overjordisk vemod ligger over Hans siste møte med dem. Han vet at Han er forrådt og solgt for tredivet sølvpenner. Han lider ved tanken på at nå må Han gå fra sine elskede disipler. Alene skal de bli tilbake med det store verv hvilende på seg å dra ut og utbrede Guds rike i en fiendtlig verden. Som en venn der reiser fra sin venn, som en far der dør fra sine barn, vil etterlate et minne til dem han elsker, således vil også Jesus gi disiplene og alle som ved disiplenes ord skal ta imot Hans åpenbaring, et varig vitnesbyrd om sin kjærlighet, et minne som skal trøste dem og vedlikeholde bevisstheten om at Han alltid er med dem inntil verdens ende. Dette minne er Ham selv. En venn kan gi et bilde av seg til avskjeden. Jesus tar avskjed på en guddommelig måte. Han etterlater seg selv. Han går, og allikevel er Han iblant oss, den samme lærer og venn, Gud og menneske, som har levde vårt liv på jorden. Våre øyne kan ikke skue Ham, men vi ser Ham med et organ som, ser dypere enn våre øyne og vår naturlige forstand: troen.

For vi tror på den fulle og hele virkelighet som ligger i de ord Jesus uttaler over brød og vin: "Dette er

mitt legeme. Dette er mitt blod". Skjønt ikke hele ordlyden av konsekrasjonsformelen står skrevet i Evangeliet, er den allikevel Jesu ord. Det er den uskrevne åpenbaring, Tradisjonen, som har overlevert oss den. Så som Guds allmektige: "Bliv!" har skapt himmel og jord, således eier disse Jesu ord en guddommelig kraft til å virkeliggjøre hva de betyr. Den siste nattverd blir ikke bare læst op som, en fortelling om en tildragelse fra svundne tider, som en begivenhet som evig hører fortiden til. Nei, den blir virkelighet igjen, nu, i dag i morgen og alle dager. Gjennom prestens liturgiske handling gjør Jesus på ny hva Han gjorde hin store aften. Presten uttaler jo ordene i Jesu eget navn, på Jesu befaling, og med den prestelige fullmakt han fik, da han ved prestevielsens sakrament ble delaktiggjort i Jesu eget prestedømme.

Når derfor presten foretar konsekrasjonens ritus, da skjer der hva der skjedde ved Jesu siste nattverd: brødets og vinens substans går over til Jesu legemes og blods substans. Av brødet og vinen blir ikke annet tilbake enn de ytre "skikkelser", som tingenes form, farve, smak, lukt, kort sagt det som våre sanser kan iakttå. Under brødets skikkelse skjuler Jesu legeme sig, men det levende legeme, d.v.s. forenet med Jesu blod og sjel, og vesentlig forbundet med Guds Sønnns Person. Under vinens skikkelse skjuler Jesu blod sig, men det levendegjørende blod, d.v.s. flytende i Jesu årer. Det er altså den levende Jesus, Kristus, Gud og menneske, vi tilber når vi bøyer våre knær. Det er Ham vi med glede og andakt iler i møte. Vi behøver ikke å søke Ham bare i ånden, langt tilbake i tiden, langt borte i et fremmed land. Den samme Kristus som holdt nattverd med de tolv er foran oss. Dette er den mening, som ligget i konsekrasjonens ordlyd. Dette har været kristenhetens dyrebare overlevering fra Kirkens første stund av.

Der er vel en del av kristenheten som synes at "den tale er hård". Joh. 6, 60. I det 16. århundre ble der gjort adskillige forsøk på å tyde Jesu ord i en annen. retning. Eukaristien skulle bare være et minne, eller et. symbol, eller et tegn på de troendes innbyrdes endretighet, men brødet skulle vedbli et være brød og vinen vin. Jesus skulle være tilstede utelukkende på en åndelig måte, så som vårt troende hjerte kan fremmane Ham hvert øyeblikk, uten at der var noen guddommelig virkelighet i alterets mysterium.

Dette er et feilsyn. Hvorfor skulle vi tvile og legge i Jesu tale en annen mening enn den som ordene innebærer i sig? Teksten er klar, og i konteksten finnes der ingenting som gir oss lov til å oppfatte den på en annen måte enn bokstavelig. Hvorfor skulle vi forringe og innsnevre dette mysterium? Står det over Guds makt, eller er det Guds godhet uverdigg å gi oss Frelserens elskede Person i dens fulle virkelighet? Kan Jesu kjærlighet ikke strekke seg så langt at Han vil bli iboende iblant oss likeså virkelig som Han bodde blant sine samtidige i Judea eller Galilea?

Tekstens klare og bestemte form gjendriver også en annen påstand som strider mot Tradisjonen, nemlig at Kristi legeme skulle være tilstede, men med brødets substans, "i, under og med brødet", og dette ikke i kraft av konsekrasjonens ord uttalt av en prest, men av den mottagendes tro. Også denne oppfatning er uforenelig med Evangeliets ord og Tradisjonen, bortsett fra den metafysiske umulighet at brødets substans skulle omslutte en anden.

"Men, det er ufornuftig å tro slikt" mener en overfladisk rasjonalisme som påstår å tale i vitenskapens navn. Nei, det er ikke mot fornuften, det overstiger bare dens fatteevne, som alle guddommelige ting. Mot fornuften ville det være å anta at der ikke eksisterer realiteter som ligger utover vår naturs grenser. Ingenting i brødets og vinens natur gjør det umulig at de ytre skikkelser forefinnes skilt fra den substans de i den naturlige tilværelse er ' forenet med. Ingenting i Kristi legeme og blod setter seg imot at de er til stede under brødets og vinens skikkelser og skilt fra sine egne. Det gjelder her å trenge inn bak tingenes overflate og å frigjøre seg fra vår fantasi forestillingsmåte. Ta et stykke av hvilket som helst materielt stoff, sten, tre eller brød. Skjær det firkantet eller trekantet eller rundt, farg det rødt eller

blått, eller hvitt, del det i fire, fem eller hundre deler. Har det derfor opphørt å være det stoff det var først? Formen, fargen, størrelsen, dimensjonene, likesom også smaken, lukten hører altså ikke med til brødetes vesen. Brødet kan være dem foruten. Etter naturloven er de forenet med substansen. Men der er absolutt ingen umulighet for at skaperen som har forbundet dem med hinannen til den sedvanlige naturlige eksistens, også kan skille dem ved et under og la en substans eksistere uten sine naturlige skikkelser, eller skikkelser uten sin naturlige substans.

Dette under skjer i Eukaristien. Jesu legemes substans skilt fra sitt naturlige ytre utseende trer istedenfor brødetes substans, mens der av brødet ikke blir annet igjen enn det ytre utseende. Det samme foregår med Jesu blod i forhold til vinen. De salige i himmelen ser Jesus i sitt legemes naturlige form og dimensjoner ved hvilke det er bundet til et bestemt sted. Vi på jorden har Jesu legeme nærværende iblant oss med dets substans alene, som unndrar seg våre sanser i likhet med alle andre substanser. For det vi kan iaktta med våre sanser er ikke substansen, men skikkelsene. Og derved at Jesu legemes substans eksisterer skilt fra sine dimensjoner, er det heller ikke lenger rommet og tiden underkastet, men hevet over de lover, som gjør at en materiell gjenstand er bundet til et bestemt sted og til en bestemt tid. Når Gud ved sin allmakt gjør at Jesu legeme og blod eksisterer frigjort fra sine naturlige dimensjoner, da er det åpenbart at Jesu substans hvert øyeblikk kan være tilstede under tusen og atter tusen hostiers skikkelser på tusen altere i hele verden, uten derfor å opphøre å være tilstede i himmelen under sin naturlige form.

Vår fornuft står vel overfor noe vidunderlig hemmelighetsfullt. Men den kan ikke oppdage en eneste grunn til å betrakte den forvandling som umulig, likeså litt som. vi kan finne en eneste grunn til å benekte Evangeliets beretning, ordenes realistiske sans eller de evangeliske vitnesbyrds guddommelige opprinnelse. Vitenskapens innvendinger har vist seg å være uholdbare for selve vitenskapen, og den antikatolske tolkning av Evangeliet støter På uovervinnelige eksegetiske vanskeligheter. De fleste blant dem som nekter å ta imot Tradisjonens hellige tro, gjør det, fordi de ikke makter et frigjøre seg fra fantasibilder, som villeder deres tenkning.

Men det står fast at fornuften ikke kan finne noen filosofisk eller vitenskabelig umulighet. Troen derimot omfatter det, hellige vitnesbyrd med inderlig tillit, og omfavner i alterets sakrament Ham, som er vårt hjertes glede, vår sjels dyrebare lys, vår salighets opphav, vår venn og trøster i jordens landflyktighet, vår hvile i livets arbeide og kamp, vår styrke mot syndens uhyggelige tilskyndelser, vår Gud som med mild stemme roper .: "Kom alle til meg!"

Med denne velsignede overbevisning bøyer vi våre knær, når presten hever den hellige hostie og kalk. I vårt hjerte roper det tilbedende: "Du er Kristus, den levende Guds Sønn".

Ved Konsekrasjonen fullbyrdes det hellige offer. "Det er fullbrakt". Derved at brød og vin konsekres særskilt, blir messen en mystisk-symbolisk fremstilling av Jesu død. Et gripende syn står for vår sjel: Jesus utgyder alt sitt blod, blekt og dødt henger Hans legeme på korset. Og derved at Jesus er virkelig til stede, stiger også Hans evige offer op til Faderen, brenner den uendelige kjærlighet i det guddommelige hjerte - den samme kjærlighet som besjelte Ham, da Hans øyne så fra korset utover hele verden, da Hans blick i øm miskunn hvilte på alle mennesker i alle tider og land. Med seg selv ofrer Han oss alle, såfremt, vi vil samtykke i å være ett med Ham. I Konsekrasjonens store øyeblikk vil derfor den troende med andakt tilbe vår Herre og Frelser, og på samme tid fornye sitt forsæt å dø med Jesus, å dø fra synden, å "ha i seg det samme sinnelag som og er i Kristus Jesus", å lide med Jesus, når Gud vil prøve oss, eller når den Hellige Ånd kaller oss til det opphøyede verv sammen med Frelseren å sone for verdens synder. Således blir vi gjennom messeofferet delaktige i korsofferets frelsende og helliggjørende kraft.

FRA KONSEKRASJONEN TIL "FADER VÅR".

"Gjør dette til min i hukommelse", sa Jesus ved nattverbordet, etter at det store mysterium var fullbyrdet. Vi adlyder denne befaling:

"Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatæ passionis, nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in cælos gloriosæ ascensionis, offerimus præclaræ majestati tuæ de tuis donis ac datis hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vitæ æternæ, et calicem salutis perpetuæ."

"Derfor, Herre, ihukommer vi, dine tjenere, og hele Ditt hellige folk, så vel samme Kristi, Din Sønn, vår Herres salige lidelse, som også Hans oppstandelse fra de døde og Hans herlige himmelfart, samt frembærer for Din opphøyede majestet av Dine goder og gaver et rent offer, et hellig offer, et ubesmittet offer, det evige livs hellige brød og den evige frelses kalk."

Ja, vi vil alltid ihukomme vår Jesus. Hans liv og død og herlighet er vår sjels kjæreste erindring. Hvem skulle vi tenke på, hvis ikke på Ham? Han er oss mere enn alt. Heller vil vi glemme far og mor og hjem og oss selv, enn å tape Ham av syne. Intet er godt eller vakkert eller stort i verden foruten Gudmennesket. I Hans Person er vår natur blitt frigjort fra det onde, det stygge, syndens trelldom, og i en så høy grad adlet, at den lever i personlig enhet med Guds Sønn. Men nå dveler vi ved, Jesus med enda større kjærlighet, nå Han står for vår troende sjel både som offerlam og som seierherre over døden. Som offerlam inngir Han oss den medlidende kjærlighet som gjør oss rede til å gå korsets vei med Ham. Som opstanden fra de døde vekker Han i oss den begeistrede kjærlighet, som jubler over Hans Triumf. I den hellige erindring frembærer presten og hele Kirken Jesu legeme og blod til Faderen. Vel er Jesus både prest og offer, men Han er vor. Også vi ofrer Ham.

Hvor stort og dyrebart dette vårt offer er! Den gamle pakts ofre var urene. Det var skapte ting, det var jordens frukter eller dyr. Som skapninger var de vel gode, men de var Gud altfor uverdige. De kunne ikke på en fyldestgjørende måte fremkalle eller gi uttrykk for hjertets hele hengivelse. Det var altfor svake symboler, altfor fjerne fra den åndelige realitet, sjelens tilbakevenden til Gud. Men nå har Gud gitt oss et rent og fullkomment offer, det som de gamle bare var en skygge av. Jordens frukter, brød og vin, er gått over til Jesu legeme og blod. Det er den eneste gave som er Gud verdig.

Nå følger to bønner fulle av dyp mystikk:

"Supra quæ propitio ac sereno vultu respicere digneris, et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justii Abel, et sacrificium patriarchæ nostri Abrahæ, et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam."

"Verdiges med nådig og mildt åsyn å skue ned herpå og å motta det, likesom Du verdigedes med velvilje å motta Abels, Din rettferdige tjeners offer og vår stamfar Abrahams og det, som Din yppersteprest Melkisedek frembar for Deg: det hellige offer, den ubesmittede hostie."

Hvorfor denne bønn? Er ikke Jesus verdig til at Faderens blick nådig og mildt ser på Ham? For å forstå denne bønns mening må vi ha den tanke for øye, som liturgien så ofte fremhever, nemlig at offeret ikke er Jesu Person alene, men vi alle med Ham, forenet som vi er med Ham til et mystisk legeme. Vi ber om å være så gjennomtrengt av Jesu offerånd, at Gud kan se på oss med velbehag. Der nevnes enkelte forbilleder fra den gamle pakt, som tydet hen på Jesu offer - Abel, Abraham, Melkisedek. Sant nok at

de fromme patriarker ofret gaver som ikke svarte til Guds uendelige majestet. Men de frembar dem med et oppriktig og ydmykt hjerte, og det var det som gav deres ofre verd. "Ved troen bragte Abel Gud et bedre offer enn Kain" (Heb. 11, 4). Han var den fredelige og skyldløse Guds ven. "Ved troen ofret Abraham, da han ble prøvet, Isak, og han ofret sin enbårne" (Heb. 11, 17). Han var den Gud hengivne, som satte Guds vilje høyere enn alt. Melkisedek, rettferdighetens konge, velsignet Abraham og viste seg som den ene sanne Guds venn, da han frembar Eukaristiens sinnbilder, brød og vin (1. Mos. 14, 18).

Også den følgende bønn inneholder dype hemmeligheter:

"Supplices te rogamus, omnipotens Deus, jube hæe perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinæ majestatis tuæ, ut quotquot ex hæe altaris participasjone sacrosanctum Filii tui corpus et sanguinem sumpserimus, omni benedictione celesti et gratia repleamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen."

"Vi ber Deg bønnlig, allmektige Gud! La dette offer ved Din hellige engels hender frembæres på Ditt opphøyede alter for Din guddommelige majestets åsyn, for at vi, så mange der kommer til dette alter og her mottar Din Sønnns høyhellige legeme og blod, må bli oppfylt med all himmelsk velsignelse og nåde. Ved den samme Kristum, vår Herre Amen."

I Johannes' åpenbaring (8, 3-4) leser vi at "En annen engel kom og stillet seg foran alteret med et røkelseskar av gull. Og der ble gitt ham megen røkelse, for at han skulle legge de helliges bønner på gullalteret som er foran Guds trone. Og røken av røkelsen steg fra de helliges bønner av engelens hånd op for Gud". Det, er vel dette sted liturgien sikter til, når den nevner en engel som har en oppgave ved messeofferet. Men hva er det engelen skal bære op til det himmelske alter? "Dette offer". Men hvorfor skal en engel bære det op? Er Jesu offer ikke av en sådan natur at det ved sin egen kraft stiger op til Faderen? Jo. Men Hans offer er også vi, vi med vørt bedende, gullsøkende, men også svake og nølende hjerte. For bedre å be, for inderligere at være gjennomglødet av andakt, for ivrigere å fordype oss i vår enhet med Jesus, påkaller vi engelens hjelp. Som en himmelsk venn skal han bistå oss og likesom ta fat i vårt hi erte for å legge det på alteret i himmelen, for Guds åsyn. Med andre ord, han skal hjelpe oss frem til den hjerterenhet, som gjør at Gud i nåde tar imot oss.

Denne offerånd skal vi alltid være besjelet av. Vårt kristenliv skal være et liv skjult i Gud med Kristus. Men nå skal bevisstheten om vår enhet med Jesus våkne med fornyet klarhet. For Jesu legeme og blod, som ble frembåret på alteret, skal vi bli delaktige i ved den hellige Kommunion. Derfor må vårt hjerte hengi seg til Gud med den kjærlighet, som fikk Frelseren selv til å hengi seg til Faderen. En dobbelt hensikt har altså denne bønn: å bekjenne vår enhet med den Korsfestede og at, forberede oss til Kommunionen.

Denne dobbelte tanke leder også liturgien, når den lar presten kysse alteret ved denne bønn. Det er et rørende symbol på, vår enhet med Jesus som offerlam og på vår nye forbindelse med Ham i sakramentet. For snart vil Kommunionens hellige øyeblikk være inne.

Men først vil liturgien ved ytterligere tilskyndelser fordype den stemning, som sjelen skal være grepet av ved Kommunionen. Denne forberedelse skjer ved forskjellige bønner og seremonier. Først kommer vi våre avdøde i hu:

*Memento etiam, Domine, famulorum,
famularumque tuarum N. N., qui nos
præcesserunt cum signo fidei et dormiunt*

*"Ihukom også, Herre, Dine tjenere og
tjenerinner, som er gått forut for oss med troens
tegn og sover fredens slummer*

in somno pacis.

(Tenk på de avdøde du vil be for.)

*Ipsis, Domine, et omnibus in Christo
quiescentibus, locum refrigerii, lucis et pacis ut
indulgeas, deprecamur. Per eundem Christum
Dominum nostrum. Amen.*

*Dem, o Herre, og alle som hviler i Kristus,
forunne, Du, vi ber Deg, vederkvegelsens, lysets
og fredens bolig. Ved den samme Kristus, vår
Herre. Amen."*

Hvilket vakkert uttrykk: "som er gått forut for oss med troens tegn og sover fredens slummer"! De har trodd og kjempet, og nå hviler de i Guds fred. Sant nok at den fred er ikke den fulle, salige fred. I skjærsilden gjennomgår sjelen en smertefull lutring. Den er forbundet med lidelser, hvis natur vi ikke kan utgrunne. Allikevel kan vi forestille oss disse prøvelser som noe i likhet med en uendelig dyp anger, med en forferdelig følelse av syndens ondskap og av de skapte veseners intethet like overfor Guds opphøyede majestet. De store helgener gjennomgår sådanne prøvelser alt i det jordiske liv. Den mystiske teologi kaller dem for "purificatio-passiva" eller "sansenes og åndens mørke natt". Forbundet med den kval som følger med en uendelig lengsel etter det eneste Gode, Gud, men en Gud som skjuler sitt ansikt og lar sjelen føle sin landflyktighet, er disse lidelser det mest smertefulle der gis utenfor den evige død.

Men Kirkens forbønn kommer de avdøde i skjærsilden til hjelp. De har ikke opphørt å leve med Jesus og med oss alle i et levendegjørende samfunn. Derfor nevner vi dem ved messeofferet. Vi likesom kaller dem hen til alteret, til forløsningens kilde, for at det kristne samfunn skal være fulltallig. Før forvandlingen innbød vi de levende på jorden til å møtes med oss. Vi så også de hellige stige ned fra himmelen og flokke seg omkring alteret. Nå åpner, for så å si, gravene sig, og de henfarne kommer for å drikke husvælelse fra nådens kilde. Ja, det er Kirkens gamle, ærverdige tro, at vår bønn og det hellige offer er en vederkvegelse for de avdøde.

Vitnesbyrd om denne tro finner vi hos de fleste kirkefedre, de greske som de latinske, f. eks. Tertullian, Cyprian, Ambrosius, Augustinus, Origenes, Basilius, Gregorius fra Nyssa, Johannes Chrysostomus o.s.v. Cyrillus fra Jerusalem - 4. århundre - sammenfatter den eldgamle tradisjon i følgende ord: "Vi har den tillitsfulle tro at vi bringer stor hjelp til de avdødes sjeler, når vi ber for dem, mens det hellige offerlam er på alteret. Vi fletter ikke kranser for de avdøde, men vi frembærer våre bønner for dem til Gud. Vi oppofrer især Kristus, som har hengitt seg for våre synder. Og derigjennom oppnår vi Guds forsoning både for dem og for oss."

Allikevel er det deres lodd å lide, inntil den dag de har oppnådd den fullkomme renhetsom himmelen krever.

Men hvorledes kan vi da si at de hviler i fred, at "de sover fredens slummer?" Er idet ikke en selvmotsigelse? Nei. For det første er disse sjeler forvissnet om sin evige frelse, og den følelse av trygghet er, til tross for alle nuværende kvaler en vidunderlig trøst. For det annet vet vi at de elsker Gud over alt. Derfor lever de med sin vilje fredelig underkastet Guds vilje. De vet nok at Guds vilje er kjærlighet, om enn den pålegger lidelser. De vet også at Guds salighet ikke kan eies av en sjel, med mindre den er fullkommen ren. Derfor tåler de lutringens ild uten bitterhet, uten opprør, men gir seg ydmykt og rolig Gud i vold.

Å komme de avdøde i hu er en vakker tanke av Kirken. Men hvorledes kan dette forberede oss til den hellige Kommunion? Ved et overfladisk blikk. ser vi det, ikke. Og dog ligger der en tanke i den bønn som vekker andakten til å motta Jesu legeme i Sakramentet. Å minnes de avdøde, hva er det annet enn å fremkalle, erindringen om Jesu mystiske legeme? Alle som tror på Jesus og elsker Ham, er likesom

én person med Ham, en organisme som er gjennomstrømmet av Jesu liv og ånd, hva enten de lever her på jorden eller i det hinsidige. Når vi minnes våre brødre i skjærsilden, så er det nettopp i kraft av den kjærlighet, som strømmer ut fra Jesu hjerte for å gjennomtrenge alle. Vi kan ikke tenke på våre brødre uten at også vår erindring om Jesus blir dypere og andektigere, og det er den makt som driver sjelen hen til Frelseren på alteret.

Den samme idé har inngitt den følgende bønn:

Nobis quoque peccatoribus, famulis tuis, de multitudinē miserarum tuarum sperantibus, partem aliquam et societatem donare digneris cum tuis sanctis apostolis et martyribus: cum Joanne, Stephano, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Cæcilia, Anastasia, et omnibus sanctis tuis, intra quorum nos consortium, non estimator meriti, sed venio, quæsumus, largitor admitte. Per Christum Dominum nostrum.

"Også oss, syndere, Dine tjenere, som håper på Din barmhjertighets storhet, verdiges Du å gi noen andel og delaktighet i Dine hl. apostlers. og martyrsers samfunn: med Johannes, Stefanus, Mattias, Barnabas, Ignatius, Alexander, Marcellinus, Petrus, Felicitas, Perpetua, Agata, Lucia, Agnes, Cecilia, Anastasia og alle Dine hellige. La oss, vi ber Deg, komme i samfunn med dem, ikke formedelst vår fortjeneste, men formedelst Din tilgivelse. Ved Kristum, vår Herre."

Her bønnfaller vi Gud om å bli opptatt i de hellige martyrsers samfunn. Vi vet nok at vi lever i samfunn med dem. Men bønnens mening er, at bevisstheten om vår enhet med dem dag for dag skal få mere klarhet og kraft. Vi ber om å bli besjelet av en likeså edel og heltemodig kjærlighet til Jesus, som den martyrenes hjerte brente av. For vi blir aldri trett av å dvele ved disse store kristnes minne, hvis blod har vært en sæd til nye kristne. Der nevnes noen særlig store martyrskikkelser: Johannes døperen, Stefanus, Barnabas og andre navnkundige blodvitner, blant dem den hellige biskop Ignatius fra Antiokia, som har etterlatt oss så rørende vitnesbyrd om de første kristnes begeistrede kjærlighet til den Korsfestede: "Jeg er Guds hvetekorn, og jeg blir malt gjennom dyrenes tender for å bli Kristi rene brød. Mine jordiske lidenskaper er korsfestet, der finnes ikke mere i meg noen jordisk ild. Der er kun et levende vann, som risler i meg og sier Kom til Faderen". (Ignatius' brev til romerne).

Med en særlig stor beundring minnes vi den skare av hellige kvinner, døtre av romerske patrisierætter, eller ydmyke slavinner, høymodige, rene skikkelser, som med et skjær av edel gratie og himmelsk glede over ansiktet forsvarte sin tro for de romerske potentater og fulgte Lammet i døden. Alle disse hellige heroer skal gå i forbønn, for oss, at vi må oppnå den samme ånd her under vårt jordiske liv, og den Samme salighet i himmelen.

Her ble der i en eldre liturgi innskutt en bønn om Guds velsignelse over jordens frukter. Vi tror at alt kan og skal bli helliget, ved Kirkens bønn og velsignelse, selv den materielle natur, for så vidt, den står i menneskets tjeneste.

En levning av denne skikk finner vi i skjærtorsdagsliturgien, hvor biskopen velsigner oljen til den siste salvelse på dette tidspunkt av messen. Bønnen sluttet med den sedvanlige formel: Ved Kristus, vår Herre. Denne slutningsformel har liturgien bevart. Den utvikler seg imidlertid til en høytidelig lovprisning:

Per quem, hæc omnia, Domine, semper bona creas, sanctificas, vivificas, benedicis et præstas nobis."

Ved hvem Du alltid skaper, helliggjør, oppliver, velsigner og tildeler oss alle disse goder.

Gud skaper alt ved Jesus. Han er Guds ord, Guds tanke, som fra evighet av innbefatter verdensaltets plan og orden og alle skapningers idé. Gud helliger og velsigner og opplever alt ved Jesus, for det er Ham som lærer oss å bruke det jordiske med det, evige for øye og til vår helliggjørelse. De livløse ting og alle jordiske gjerninger får en overnaturlig sjel, når vi retter dem til det mål Gud har bestemt dem til: å tjene Guds barn. Hvor materielle disse ting enn er, når Kirken velsigner dem i Jesu navn, blir de på sætt og vis bærere av en guddommelig kraft. Har ikke Gud selv tatt bolig i en fysisk natur, da Hans Sønn ble menneske? Jesu menneskevorden, Hans liv og sonende gjerning har gitt hele den skapte natur en høyere betydning. Den tanke fyller de troende med glede, og liturgien utbryter i en begeistret lovprisning til den treenige Gud:

*Per ipsum, et cum ipso et in ipso est tibi Deo
Patri omnipotenti, in unitate Spiritus sancti,
omnis honor et gloria, per omnia sæcula
sæculorum. Tj.: Amen*

*Ved Ham og med Ham, og i Ham mottar Du,
Gud, allmektige Fader, i den Hellige Ånds
enhet, all ære og herlighet fra evighet til
evighet. Amen.*

"FADER VÅR".

De siste ord: "Per omnia sæcula sæculorum" synger presten høyt. Og nå istemmer han bønnenes bønn, den som Jesus selv har lært oss som innbegrepet av hele Evangeliet.

*"Præceptis salutaribus moniti et divina
institutione formati, audemus dicere:
Pater noster, qui es in cælis, sanetificetur
nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat
voluntas tua sicut in cælo et in terra. Panem
nostrum quotidianum da nobis hodie, et dimitte
nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris, et ne nos inducas in
tentationem,
Tj.: Sed libera nos a malo.
Pr.: Amen."*

*"Formanede ved hellbringende befalinger og
dannede ved guddommelig undervisning vover
vi å si:
Fader vår, Du som er i himlene, helliget vorde
Ditt navn, til oss komme Ditt rike, skje Din vilje
som i himmelen så og på jorden. Giv oss i dag
vårt daglige brød, og forlat oss vår skyld, som
og vi forlater våre skyldnere, og led oss ikke i
fristelse,
Tj.: Men frels oss fra det onde.
Pr.: Amen."*

Gud er vår Fader, dett er kristendommens store åpenbaring. Han er ikke bare skaper og det naturlige livs kilde, men opphavet til et høyere liv, som vi har felles med "den Enbårne i Faderens skjød", nådens liv. Vi tilber Gud i dyp ærefrykt, men vi elsker Han også, og vi vet at Han elsker oss som sine barn.

Og Han er vår alles Fader. Derfor er vi alle én familie. Vi elsker hverandre med en kjærlighet som har sitt utspring, hverken i vår felles natur, slekt eller nasjon, eller i naturlige egenskaper som gjør oss elskelige i hverandres øyne, men i vår felles verdighet som Guds barn. "Delaktige i Guds natur" (2 Pet. 1, 4) står vi i et uendelig dypere slektskap til hverandre enn det som grunner seg på kjød og blod, i et uendelig vakrere vennsforhold enn det som hviler selv på de edleste egenskaper som naturen har gitt oss. Her forsvinner alt det som skiller oss i det alminnelige menneskelige samkvem, som nasjon, kultur, sosial rang, personlig begavelse og oppdragelse. Det blir bare ett igjen, som har en varig verdi, og det er felles for alle: Guds liv, som vi lever eller er kaldt, til å leve i kraft av den samme evige faderkjærlighet.

Denne vår Fader er "i himmelen". Det vil ikke si at Gud skulle være omsluttet av grenser, bundet til ett sted. Navnet "himmelen" betyr her at Gud er hevet over alle ting. Hans vesener ikke blandet sammen

med den synlige natur som "verdens sjel". Det har heller ikke noe til felles selv med de høyeste åndelige skapninger. Han er overalt med sin skapende allmakt, men uendelig forskjellig fra alt i sitt vesen. Han er seg selv nok. Han bor i seg selv, uberørt av de skapte tings vorden eller forgåen, skjønt alt, det som er til er av Ham, "Fader", ber vi, "Du som hersker over alle ting og alle tider i Din klare og rolige evighet, Du som ikke eldes og dør som våre fedre på jorden, Du som ser alt og elsker alt fra Ditt eget vesens høye helligdom, til Deg kommer vi". Og nå fremfører vi våre ønsker.

Men vår første bønn er ikke for oss selv. Den elskende sjel tenker fremfor alt på Gud, når den ved bønnens oppløftende kraft er steget op til himmelen. Vår første bønn er for Gud. Vel kan vi ikke forøke Hans salighet, men vi vil at Hans navn skal bli forherliget blant menneskene, at alle skal kjenne og elske den sanne Gud.

"Til oss komme Ditt rike", ber vi atter ut fra vår kjærlyhet. Guds rike er den tilstand hvor "Gud er alt i alle", hvor alle ved en elskende hengivelse bøyer seg under Hans visdoms lover, og føler seg mere frie og store, jo fullkomnere de underkaster seg. Denne bønn, likesom også den første, vil først, bli helt oppfylt i det hinsidige. Men allerede her i det jordiske liv skal alt, den enkelte person, familien og samfunnslivet innrettes etter den guddommelige orden.

"Ske Din vilje". Disse ord har i grunnen den samme betydning som de forrige. Guds rike og Guds vilje er ett. Allikevel er de ikke overflødige. For Guds vilje, så opphøyet, ren og forbarmende den enn er, støter allikevel på motstand fra vår side. Vår vilje nekter eller frykter for å underkaste seg. Å gi seg Gud i vold, uten forbehold, uten betingelser, forekommer en ofte som et sprang utover et stup. Det er som om vi gav oss inn under et fremmed tyrannisk velde, en ubønnhørlig skjebne, som vil kue all glede og knuse vårt liv under svære prøvelsens byrde. Jesus lærer oss å be om den edle, ydmyke kjærlyhet, som tar imot Guds vilje uten frykt, uten opprør, selv om prøvelsene blir aldri så tunge. Han vil få oss til å forstå hvor vidunderlig vårt sjeloliv folder seg ut i glede og fred, når vi lar Gud herske over oss, når vi med den samme hengivelse som Han selv i oljehaven sier: "Din vilje skje, o Fader, ikke min".

Nå har vi lov til også å tenke på oss selv. Nå nevner vi for Gud det vi trenger både for legeme og sjel. "Giv oss i dag vårt daglige brød". "Du, Fader, som har skapt hvetekornet og sol og regn, som får det til å spire, giv oss brød for at vi ikke skal dø, men leve og arbeide for Deg. Giv oss alt, det vi trenger for vårt livs opphold. Vi ber om det, men uten engstelig bekymring. Du er jo vår Fader, Du har jo omsorg selv for markens blomster og himmelens fugler." Og mens vi ber om brød for vårt legemlige liv, tenker vi med andakt på det levende brød som steg ned fra himmelen, og som vi vil ta imot om noen øyeblikk iden hellige Kommunion.

Men har vi virkelig lov til å kalle Gud "vor Fader"! Har vi ikke ved vår egen skyld tapt det liv, som gjør oss til Guds barn? Er ikke synden, den åndelige død, trengt inn i vår sjel? Er dette skjedd, da har vi ikke kraft nok i oss selv for å våkne igjen til livet. For å komme tilbake til Faderen må vi ville. Men det kan vi ikke i syndens tilstand. Det er jo nettopp det "nye hjerte", nåden, som gjør at vi kan og vil være ett med Gud, og dette hjerte er dødt. Men Faderen er uendelig barmhjertig. Derfor vover vi å be om tilgivelse: "Forlat oss vår skyld!" Og ikke nekter Gud oss sin nåde, men på én betingelse. Hva er det vi ber om? Å kunne elske Gud igjen som vår Fader og ved Hans nåde på ny å kunne være ett hjerte og én sjel med Ham. Tilgivelsen er i grunnen ikke noe annet. Men nå er Gud alle menneskers Fader. Hans kjærlyhet omfavner alle. Hater vi en eneste av våre brødre, da hater vi det Gud elsker. Bærer vi frivillig og forsettlig nag, da gjør vi motstand mot Gud, for Hans barmhjertighet kjenner ingen grenser. Og så lukker vårt hjerte seg for Faderens nåderike kjærlyhet. Vår bønn om tilgivelse er hykleri. Den stiger ikke op til himmelen, men forflyktiges i tomme ord, og Guds vrede hviler på oss istedenfor Hans miskunn.

For å overvinne synden mot kjærligheten og alle andre synder ber vi videre: "Før oss ikke i fristelse". Meningen er ikke at Gud kunne ha den hensikt å utsætte oss for moralske farer. "Fristelsen" betyr her leilighet til synden. Vi lever i en verden, hvor det onde alltid lurar på oss. Ved et ulykkelig samspill av omstendigheter kan det få makt over vårt sinn. Derfor ber vi Gud om å lede vårt liv på en sådan måte, at vi aldri må bli utsatt for onde tilskyndelser, eller at vi møter dem med en energisk vilje til å seire over dem. Er faren allerede inn på oss, er vår vilje svekket ved dårlige vaner, vårt omdømme formørket, har syndens makt allerede så å si grepet oss ved strupen, da "frels oss fra det onde", for at vi ikke for noen pris må kaste bort Ditt vennskap, o Fader, men bli Dine trofaste barn.

Det var en storslagen tanke av Kirken å innflette "Fader vår" i messeliturgen i det velsignede øyeblikk, hvor Jesus personlig er til stede som offerlam. Faderen ser på de gjennomborede hender og føtter, på det åpne hjerte, på den bedende og sonende Frelser. Hvordan kunne Han da nekte å bønnhøre oss, når vi ber med, de ord, Jesus selv har lagt oss i munnen? Aldri kan vi med så stor rett gjøre gjeldende at vi er Guds barn, som når vi av Frelserens åpne hjerte øser vår barnlige tillit til Ham og vår Fader.

Denne bønn "Fader vår" er også i høyere forstand enn alle andre bønner en forberedelse til å ta imot Jesus i den hellige Kommunion. Ved denne bønn våkner vår tro på vår mystiske enhet med Jesus på ny. For det er Hans bønn. Med disse ord talte Han selv til Faderen, når Han om kvelden drøg ut på et berg eller til ørkenens ensomhet. Læs Evangeliet, kristne sjel! Læs især Jesu avskjed med disiplene og Hans lidelse - for da var Hans hjerte så uendelig dypt grepet, at Hans innerste følelser vellet frem, og du vil finne de samme tanker, ofte de samme ord som i "Fader vår". Ja, den bønn er Jesu bønn. Og den er på samme tid en åpenbaring, som gir oss en anelse om hva Jesus bar i sitt hjertes dyp. At Han lærte oss en bønn som gir uttrykk for Hans eget religiøse liv, at Han likesom utgyder sin sjel i vår sjel, det står for oss som det velsignede bevis på, at Han betrakter oss som ett med seg selv. Hvor gleder ikke den troende sjel seg til å ta imot Ham personlig i sakramentet.

FRA "FADER VÅR" TIL KOMMUNIONEN.

*"Libera nos, quæsumus Domine, ab omnibus malis præteritis præsentibus et futuris, et intercedente beata et gloriosa semper virgine Dei genitrice Maria, eum beatis apostolis tuis Petro et Paulo atque Andrea et omnibus sanctis, da propitius peccatis nostris, ut ope misericordie tue adiuti, et a peccatis semper liberi, et ab omni perturbatione securi. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum.
Tj.: Amen."*

*"Frels oss, o Herre, vi ber Deg, fra alle forbigagne, nærværende og tilkommende onder, og på forbønn av den salige og hederkronede Maria, alltid jomfru, Guds moder, så vel som på forbønn av Dine hellige apostler Petrus og Paulus og Andreas og alle hellige, giv oss nådig fred i vårt livs dager, på det at vi, understøttede av Din barmhjertighets hjelp, alltid må være befridd fra synd og sikker for all trengsel. Ved den samme, vår Herre Jesum. Kristus, Din Sønn, som lever og regjerer med Deg i den Hellige Ånds enhet, Gud, fra evighet til evighet.
Tj.: Amen."*

Atter ber vi om å bli bevart fra all synd, men også fra all trengsel. Vi vet jo at de prøvelser som kommer over oss, er oss til gagn. De rensar vårt hjerte, fordi de ved vår egen erfaring lar oss forstå det utilstrekkelige i de ting, som menneskene attrår og verdsetter. Men lidelsen kan også ødelegge. Der gis trengsler som lutrer, utvikler våre evner og gir oss moralsk adel, men der gis også undertiden trengsler som nedslår. Fra alt det som skader vår sjel skal Gud frelse oss og gi oss fred. Vår moder Maria og de

hellige apostler ber med oss om nåde.

Mens presten uttaler de ord: "Ved vår Herre Jesus Kristus" o.s.v. bryter han den hellige hostie i tre deler. Det skjer etter Jesu eksempel. Det hellige offer hadde jo etter denne ritus fått navnet "brødsbrytelsen" i apostlenes tider. Men den kristne mystikk har gitt denne ritus et symbolsk verd. Den ser i brødsbrytelsen et sinnbilde på de navnløse pinsler Jesus måtte utstå. Vi oppfatter den også som et nytt minne om den hellige Kommunion. Det brød som brytes, er Jesu legeme. Alle skal ha del i det himmelske brød.

Presten gjør nå korsets tegn med en del av selve hostien og sier:

*"Pax Domini sitt semper vobiscum,
Tj.: Et cum spiritu tuo."*

*"Herrens fred være alltid med dere,
Og med din ånd."*

Nå følger atter en seremoni av et dypt symbolsk innhold. Ved Konsekrasjonen av Jesu legeme og blod under to forskjellige skikkelser har liturgien gitt oss et bilde på Jesu død. Nå vil den også fremkalle et bilde på Jesu oppstandelse. Der utføres en ritus hvor Jesu legeme og blod forestilles gjenforenet med hverandre. En del av hostien blir nedlagt i kalken, mens presten ved en bønn fremkaller tanken på det evige liv, og, ber om at også alle vi, som vil motta Jesu legeme og blod, må bli delaktige i den salige oppstandelse.

"Hæc commixtio et consecratio corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam æternam. Amen."

"Denne blanding og innvielse av vår Herre Jesu Kristi legeme og blod vorde oss, som nyter dem, til det evige liv. Amen."

Imidlertid glemmer vi ikke at det evige liv, og alt det som fører til det, er en gave av Guds forbarmende kjærlighet. Gud selv steg ned til oss i Jesu Person for å sone i vårt sted. Denne erindring ligger i den følgende rørende og vemodige anropelse:

"Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: misere nobis. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: misere nobis. Agnus Dei, qui tollis Peccata mundi: dona nobis pacem."

"O Du Guds lam, som borttar verdens synder, forbarm Deg over oss. O Du Guds lam, som borttar verdens synder, forbarm Deg over oss. O Du Guds lam, som borttar verdens synder, giv oss fred."

Koret synger den etter en fromt klagende og bedende melodi. Det er en sang som vekker anger og kjærlig medfølelse med den lidende Frelser, men som også gir oss mot til å tre frem for Herrens bord, for Han tog bort hele verdens skyld.

Etter "Agnus Dei" ber presten

"Domine Jesu Christe, qui dixisti apostolis tuis: Pacem reliquo vobis, pacem meam do vobis, ne respicias peccata mea, sed fidem cœlesiæ tuæ, eamque seeundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris, qui vivis et regnas, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen."

"Herre Jesus Kristus, Du som har sagt til Dine apostler: Fred lader jeg dere, min fred giver jeg dere: se ikke på mine synder, men på Din Kirkes tro, og verdiges å skjenke samme etter Din vilje, fred og enighet: Du, som lever - og regjerer som Gud fra evighet til evighet. Amen."

Det er en bønn om enhet og fred i Kirken. "Vel fortjener jeg heller straff enn fred," bekjenner presten. "Men måtte Jesus ikke se på mine feil, men på den bedende Kirkes tro." De enkelte kristne er vel syndige mennesker. Men Kirken som samfunn er hellig, den Hellige Ånd lever i den, og Gud har velbehag i den bønn den sender op til Ham om fredens nåde.

Imidlertid foregår der ved den høytidelige messe en seremoni, som henleder tanken på det som er fredens kilde, de kristnes innbyrdes kjærlighet: Presten og diakonen gir hinannen fredskysset med de ord: "pax tecum - fred være med deg". Diakonen bringer menigheten den samme fredshilsen han mottok av presten. Også dette har sin vakre betydning. Det anskueliggjør at kjærlighet og fred har sin kilde i Jesu offer og brer seg utover hele Kirken, over hele menneskeslekten, såfremt den vil ta imot Jesu gave.

De følgende bønner er prestens umiddelbare forberedelse til sin personlige Kommunion.

"Domine Jesu Christe, Filii Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu sancto, per mortem tuam mundum vivificasti: libera me per hoc sacrosanctum corpus et sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et universis malis, et fac me tuis semper inhærere mandatis, et a te nunquam separari pennittas: qui cum eodem Deo Patre et Spiritu sancto vivis et regnas, Deus, in sæcula sæculorum. Amen.

"Herre Jesus Kristus, den levende Guds Sønn, Du som, etter Faderens vilje, under den Hellige Ånds medvirkning, ved Din død har gitt verden livet, frels meg ved dette Ditt høyhellige legeme og blod fra alle mine misgjerninger og fra alt ondt, giv at jeg alltid følger Dine bud, og tillat aldri at jeg skilles fra Deg. Du, som lever og regjerer med den samme Gud Fader og den Hellige Ånd, Gud, fra evighet til evighet. Amen.

Perceptio corporis tui, Domine, Jesu Chi iste, quod ego indignus sumere præsumo, non mihi proveniat in iudicium et condeninasjonem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis et corporis, et ad medelam pereipiendam, qui vivis et regnas eum Deo Patre in unitate Spiritus saneti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen."

Herre Jesus Kristus, la nytelsen av Ditt legeme, som jeg uverdige vover å motta, ikke komme meg til dom og fordømmelse, men la den etter Din miskunnhet bli meg til beskyttelse for sjel og legeme og til himmelsk legedom. Du, som lever og regjerer med Gud Fader i den Hellige Ånds . enhet, Gud, fra evighet til evighet. Amen.

DEN HELLIGE KOMMUNION.

Etter at presten med andakt har læst disse herlige bønner, mens menigheten med ærefrykt i hjertet har fulgt den hellige ritus' utvikling, bøyer han seg over sakramentet og sier:

"Panem cælestem accipiam, et nomen Domini invocabo."

"Himmelbrødet vil jeg nyte og påkalle Herrens navn."

Deretter slår han seg tre ganger for brystet, mens han tre ganger sier:

"Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea."

"Herre! Jeg er ikke verdig at Du går inn under mitt tak, men si kun ett ord, så blir min sjel helbredet." (Mat. 8, 8).

Og nå nyter han Herrens legeme med de ord:

"Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen."

"Vår Herre Jesu Kristi legeme bevare min sjel til det evige liv. Amen."

Deretter fortsetter han Kommunionens ritus med de ord:

"Quid retribuam. Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero." (Ps. 115, 12; Ps. 17, 4).

Hvormed. skal jeg gjengjelde Herren for alt, hva Han har tildelt meg? Jeg vil motta frelsens kalk og påkalle Herrens navn, med lovprisning vil jeg påkalle Herren, og jeg skal være sikker for mine fiender."

Nå tar han kalken med Jesu blod, idet han sier:

"Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam. æternam. Amen."

"Vår Herre Jesu Kristi blod bevare min sjel til det evige liv. Amen."

Etter prestens Kommunion går de troende frem til Herrens bord. Ministranten fremsier syndsbekjennelsen på menighetens vegne, både for igjen å vekke anger og for at alle skal komme i hu Guds kjærlighet, som har tilgitt oss våre synder. Presten vender seg mot menigheten, i det han uttaler en velsignelse og absolusjonsformelen.

Så tar han ciboriet, holder den hellige hostie frem og sier:

"Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi."

"Se det Guds Lam, som borttar verdens synder."

og tre ganger:

"Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea."

"Herre, jeg er ikke verd at Du går inn under mitt tak, men si kun ett ord, så blir min sjel helbredet."

Med en verdig holdning trer de troende frem, kneler foran sakramentet og mottar det med ærbødig, tilbedende kjærlighet til Jesus, som nå kommer til våre fattige sjeler.

De som ikke ønsker å motta Ham i sakramentet skal i det minste motta Han ved den åndelige Kommunion. De skal oppvekke i sitt hjerte en inderlig kjærlighet til Frelseren, forbundet med lengsel etter den sakramentale Kommunion. Men alle skulle huske på Jesu ord: "Kom alle til meg, dere som er bekymrede og har det tungt, og jeg vil vederkvege dere" (Mat. 11, 28).

Ved den hellige Kommunion skjer noe uendelig stort. Ingen ord finnes i vårt menneskelige språk for å uttale den handlings storhet og skjønnhet. Gud meddeler seg til mennesket. Himmelen senker seg ned i vårt hjerte. Det evige livs kilde veller op i vår sjels helligdom. For Jesus er Gud og tar bolig i oss. Det er derfor med full rett at liturgien straks etter konsekrasjonen begynner å forberede oss til Kommunionen ved atter og atter å fremføre for vår sjel de åndelige goder, som vi tar imot når vi blir delaktige i Jesu legeme og blod.

Der nevnes især tre virkninger av den hellige Kommunion: freden, Guds nåde mot syndens makt, og det evige liv.

Jesus har sagt til oss alle i apostlenes person: "Min fred gir jeg dere" (Joh. 14, 27). Denne Guds fred trenger vi først og fremst i vårt eget indre, og vi finner den i den sanne kjærlighet til Gud, som vi skal være besjelet av. Elsker vi verdens forkrenkelige, flyktige goder i den mening i dem å finne den fullkomne lykke, det høyeste gode vi bevisst eller ubevisst higer etter, da rinner vår sjel hen med dem i stadig uro, da sykner den hen i indre splid og bitre skuffelser. Det uendelige finnes ikke i det endelige. Elsker vi derimot Gud over alt og de skapte ting bare for Hans skyld og etter Hans vilje, er vi ved kjærlighetens enende kraft blitt ett hjerte og én sjel med Ham, da finner vi hvile, fordi da eier vi det høyeste. Vår sjel føler seg som hensatt til en høyere tilværelse, hvor der hersker klarhet, orden og ro. Vi er blitt ett med Ham som er evig i seg selv den fullkomne salighet. De skapte ting kan ikke lenger forvirre oss med, sin mangfoldighet og sine omskiftelser. En viss sødme, en viss ynde er vel utbredt over dem, men bare som et matt gjenskinn av Guds uendelige sødme, av det gode som "intet øye har sett og intet øre har hørt" (Kor. 2, 9).

Eier vi Gud, da kan intet skapt bedåre vårt sinn. Freden har lagt seg over vår sjel.

Den hellige Kommunion utvikler denne edle, oppløftende, fredsbringende kjærlighet. Når Jesus kommer til oss, da er det første Han gjør å gi oss sitt eget hjerte og sin Hellige Ånd. Hans eget liv skal vi oppta i oss. Derfor kommer Han jo i form av brød. Likesom den naturlige føde gav over til vårt kjød og blod, således vil Jesus at vi ved en levende assimilasjon skal bli gjennomtrengt av Hans eget sinnelag.

Vi kan ikke nok beundre hvor visdomsfullt Gud har innrettet vårt religiøse livs utviklingsgang, da Han fastslo at vår kjærlighet som Guds barn skulle få sin fulle vekst ved en levende forening med Ham, som er Guds Sønn fra evighet av. Sannelig, ved den hellige Kommunion senker Guds fred seg ned i vår sjel.

Den bringer også den sanne fred i vårt samliv med våre medmennesker. Hvilket opphøyet syn, når de troende i lange rader kneler ned ved Herrens bord! Her finnes ingen rike eller fattige, ingen herrer eller tjenere, ingen lærde eller uvitende, men bare en familie av brødre. Alle er like fattige og like rike. Fattige på grunn av en syndig, skrøpelig natur, rike fordi Gud blir alles eiendom. Tenker vi på dette himmelske Gode, som er felles for alle, da forsvinner det jordiske som skiller oss fra hverandre, og der utfolder seg et overnaturlig brodersinn, som besjeler vårt samkvem, selv i det alminnelige samfunnsliv. Føler vi allerede kraft til å elske hverandre, fordi vår Fader i himmelen lar sin sol rinne op sitt regn strømme ned over alle, hvor meget inderligere føler vi oss ikke sammenknyttet, når Han gir oss sin Sønn! Og atter må vi beundre Guds visdom, som ville fremme Jesu mystiske legemes enhet, fred og livskraft ved en levende kontakt med Hans naturlige legeme. Hvor lykkelig ville ikke samfunnslivet være, hvis alle forstod å verdsætte Kommunionens velsignede makt!

Hvor lykkelig ville ikke også nasjonenes samliv være hvis den internasjonale politikk lot seg lede av de guddommelige, fredsbringende inspirasjoner, som utgår fra kjærlighetens sakrament! Forgjeves forsøker menneskene å opprette et nasjonenes forbund på et annet grunnlag enn Jesus Kristus. Menneskene kan ikke enes unntatt i det som alle har felles, og det er hverken de materielle goder eller den rent naturlige kultur. For i alt dette er vi forskjellige etter de forskjellige tider og himmelstrøk. Det eneste vi har felles, hva enten vi bor i syden eller i norden, i østen eller i vesten, det er vår menneskelige natur med dens grunntendens, med dens urlengsel, trangen til å nå frem til et uendelig Gode, som svarer til alle hjerters innerste og eneste krav. For denne trang er drivkraften til absolutt alt hva mennesket tar seg til. Og denne trang driver alle mennesker til det samme mål: den kjente eller

ukjente eller miskjente Gud. "Han har av én dannet hele menneskeslekten til å bo på hele jordkretsen, idet Han fastsatte bestemte tider og grenseskjell for deres boliger, for at de skulle søke Gud, om de dog kunne føle og finne Ham, endog Han ikke er langt borte fra enhver av oss, for i Ham lever vi, beveger vi oss og er vi" (Apostl. Gjern. 17, 26-28). I alt annet enn vår søken etter Gud er vi adskilte, går vi, hvert enkelt menneske og hver enkelt nasjon sin egen vei. Derfor er det umulig å oppnå en varig fred i verden, umulig å bannlyse krigen, så lenge Jesus med sin kjærlighet blir betraktet som en fremmed i vår politikk. Han alene gir den kjærlighet som formår å overvinne egoismen og den hedenske nasjonalisme. Han alene gir den sanne visdom, den visdom som ser de skapte ting, det økonomiske velvære, den politiske makt, den intellektuelle kultur og alt i det riktige lys, i den riktige orden, som Paulus forkynder så vakkert: "Alt er deres, det være Paulus eller Apollo eller Kefas, det være verden eller liv eller død, det være det nærværende eller det tilkommende, alt er deres, men dere er Kristi, og Kristus er Guds" (1. Kor. 3, 22).

Den hellige Kommunion, hvor Jesus meddeler oss sin egen ånd, vekker med en vidunderlig kraft, både denne visdoms klare omdømme og kjærlighetens høymodige inspirasjoner. I Ham er der fred, en fred som ikke pålegges utenfra, men virker innenfra, i likhet med en ny sjel.

En annen virkning av Kommunionen, som liturgien henleder våre tanker på, er en fornyet kraft til å overvinne synden. Hvordan kunne vi være utro mot Jesus, når vi ved den hellige Kommunion fordyper oss i minnet om Hans lidelse! "Så ofte som dere eter dette brød og drikker kalken forkynder dere Herrens død" (1. Kor. 11, 26). Alle de smertefulle bilder fra oljehaven, fra domhuset, fra Golgata drar forbi vår sjel. Alt dette led Jesus for min synd! Og hvordan kunne vi være utro mot Jesus, når Han kommer og legger sitt eget hjerte ned. i oss, med all dets kjærlighet til Faderen, dets, renhet, rettferdighet, ydmykhet, dets klare indultion av de evige goder! Har de jordiske ting og alt det vårt hovmod eller vår sanselighet attrår, noen glede å by oss, så er det fordi vi miskjenner både disse ting og oss selv. Men når vi i from ettertanke overveier hva den Hellige Ånd i oss attrår, da blir syndens sødme forvandlet til bitterhet. Så preges vårt liv mere og mere av Jesu egen moralske adel.

Endelig gir Kommunionen oss det evige liv. Å leve evig, det er evig å bli delaktiggjort i Guds liv og salighet ved en klar skuen av Gud ansikt til ansikt. Det er en frukt av den hellige Kommunion allerede derved at den styrker oss mot synden. Blir vi mere og mere grepet av Jesu ånd ved vår forening med Ham, blir vårt hjerte mere og mere lutret fra egenkjærligheten, som fordunkler vårt moralske omdømme og lar seg beta av de lavere tings forkrenkelige sødme, da går vi fremad mot den salige forening med Gud i himmelen, trygge mot alt det som forvirrer og vill-leder, sikre mot vår egen naturs usunde impulser.

Men der ligger noe dypere i liturgiens ord om at Kommunionen gir oss det evige liv. Det evige liv er Gud selv. Og det er Gud vi tar imot i sakramentet, vår Gud og vårt alt! Den samme Gud som de salige i himmelen eier. Er det ikke derfor vi kaller alterets sakrament "Panis angelicus" - englenes brød? Sant nok at vi ikke ennå kan glede oss over Ham som englene i salighetens klare lys. Vi mottar Ham i et mysterium, i troens dunkelhet, men vi mottar Ham! Og dette er et pant på at vi engang vil eie Ham i himmelen. Kan Gud nekte oss evig å leve i Ham, når Han gir oss seg selv ved en så vidunderlig rørende kjærlighet?

Ved å fremføre for den betraktende, sjel alle disse himmelske goder vil liturgien veilede oss til en verdig og fruktbar Kommunion. Der våkner i vår sjel en lengsel etter Ham, som er vår eneste venn, vår eneste trøst og opphav til et nytt liv. Hvor tomt og goldt er alt utenfor Ham! Hvor øde og kaldt er vårt liv uten Ham! Vi sukker etter Ham i vår ensomhet. "Ånden og bruden sier: Kom!" (Joh. åpenb. 22, 17). Vårt hjerte iler Ham i møte. Det saligste øyeblikk i vårt liv er det, hvor vi omfavner Ham med den

hellige, rene kjærlighet Han selv har vakt i vårt indre.

Denne lengsel er i grunnen den eneste betingelse for å gå verdig til Herrens bord. Han kommer jo som brød., Det eneste Han vil er at vi hungrer etter Ham. Ser Han et hjerte som føler seg tomt og ensomt uten Ham, et hjerte som sukker etter å bli rent, ydmykt, saktmodig, sterkt i forening med Ham, da meddeler Han sitt innerste. Ja, hunger etter dette brød, lengsel etter Jesus, det er den sanne forberedelse.

Der er en dyd, som fremfor alle andre fromme øvelser får denne lengsel til mektig å utfolde sig: ydmykheten. "Herre, jeg er ikke verdig!" Ved et overfladisk blick synes det som om ydmykheten tvert om skulle kvele vår trang etter Jesus. Hvordan kan vi driste oss til å motta Ham, når vi er grepet av en så dyp følelse av uverdighet? Legger ikke en mørk forsaghet seg over vårt hjerte, når vi kjenner vår syndighet, vår skrøpeligheit! I stedet for å si: "Kom, Herre Jesus!" skal vi ikke heller si: "Gå fra meg, Herre, jeg er et syndig menneske?" I virkeligheten er der mange kristne som ligger under for denne fristelse. De føler sin uverdighet som en byrde og vover ikke å gå til Herrens bord. Men de handler ikke etter Jesu vilje. Vel må sjelen være fri fra all dødssynd, ellers kan trangen til å møtes med Gud overhode ikke oppkomme. Et dødt legeme hungrer ikke etter brød, et visnet blad, en avhugget gren blir ufølsom for himmelens dugg og solens lys. En død sjel kan heller ikke føle noe annet overfor brødet fra himmelen enn motvilje eller likegyldighet. Den trenger ikke Gud. Den har sitt gull og sin jord og sin vellyst. Hva bryr den seg om Gud? Dens tanker når ikke lenger enn den jordiske tilværelses grenser. Og all den evighetslengsel som vår natur bærer i sig, mener den å kunne tilfredsstille ved å lede sin tilbedelse hen til falske guder. For at en sådan sjel kan føle den salige draging mot Jesus, må Jesus først oppvekke den til livet igjen i bodens sakrament. Der blir dødssynden tilgitt den angrende sjel. Før den er tilgitt, har mennesket ikke lov til å nærme seg alteret. Men gjelder det bare die alminnelige daglige forseelser, som ikke bryter vennskapet med Gud, gjelder det bare en vag følelse av å være så langt borte fra Gud, dog uten klar bevissthet om en bestemt og virkelig svær synd, da skal vi ikke holde oss tilbake fra Kommunionen. Tvert om! Vi går ikke til Herrens bord, fordi vi er rettferdige, men fordi vi er syndere. Jesus har jo ikke innstiftet dette sakrament som lønn for vår dyd, men som legedom for vår svakhet og som den mest gripende i hukommelse av Hans kjærlighet og Hans sonende død. "Se Guds lam" sier derfor presten. Og straks etter at vi har bekjent vår uverdighet med de ord: "Herre, jeg er ikke verdig", fortsetter liturgien med ord, som ånder en vidunderlig frimodighet; "Men si kun ett ord, så blir min sjel helbredet." Kun ett ord! Hvilket, ord? Et av disse milde, rørende, som vi så ofte leser i Evangeliet, og som bare Gud kan si: "Gå bort i fred, dine synder er deg forlatt." Eller: "Kom til meg, alle dere som har det tungt." Ord så fulle av medfølelse og himmelsk sødme, at de alene allerede er en vidunderlig åpenbaring av Guds evige kjærlighet. Følelsen av vår uverdighet skal derfor aldri kvele tilliten.

Tilliten er uadskillelig fra den sanne ydmykhet. En ydmykhet som gjør en mistroisk, forsagt, nølende, som virker nedstemmende og slukker begeistring og livsgleden, er en uekte ydmykhet. Den sanne ydmykhet gir styrke, glede og virkelyst. Den vekker trang etter å strebe høyere og høyere. Den gjør modig, foretagsom i det indre liv, likeså godt som den gir kraft til å fullføre store ting for samfunnets og Kirkens vel. Hvorledes det? Fordi den ydmyke føler seg drevet og båret av en aldri sviktende energi. En uendelig stor kraft virker i ham og skaper i hans hjerte den glade bevissthet at han formår alt. Denne kraft er Gud selv. Den utfolder seg aldri så fullt som i den sjel som ikke stoler på seg selv, i den sjel som elsker Gud i den grad at den med glede samtykker i å være intet, for at Gud skal være alt. Da utfolder den guddommelige virksomhet seg uten motstand, uten å bli hemmet ved egenkjærlighetens renker, da virker Guds nåde både "at ville og å utføre etter sitt velbehag". (Philipp. 2, 13).

Den verdslige pedagogikk pleier å bruke ordet "selvtillit" for å vekke virkelyst. Men selvtilliten i den

forstand at en mener å kunne leve sitt liv ut fra sin egen kraft og uten Guds hjelp, bevirker det stikk motsatte av virkelyst og livsglede. Den fører sjelen i golde ødemarker. For vår kraft er ingenting, når den avsondrer seg fra sin kilde, Gud. Det er med virketringen og strevsomheten som med troen. Ikke vår intelligens skaper den glade, urokkelige overbevisning om den guddommelige realitet av de mysterier, som Jesus har lært oss, men Guds vitnesbyrd som vi tar imot med en kjærlig tillit. Således er det ikke følelsen av vår egen kraft som gjør oss dyktige til store ting, men bevisstheten om at Gud er med oss, Gud! all energis opphav. Og denne bevissthet blir klarere og klarere, jo inderligere vi samtykker i den store sannhet, all sannhets grunnvoll, at Gud alene er av seg selv og er seg selv nok, mens vi er av Ham, avhengige av Ham i vår handling likeså vel som i vårt vesen.

Ydmykheten i dens riktige forstand vekker altså ikke frykt for Jesus i sakramentet, men en enkel, ren, glad og storslagen frimodighet, en hellig iver til å ile Ham i møte, en dyp følelse av at Han, vår sjels udødelige livskraft, vil drage oss til et alltid dypere samliv med seg.

Ved denne draging mot Gud, som utgår fra den hellige Kommunion, oppnår messeofferet den fulle virkning som det skal ha etter Jesu vilje, nemlig: å føre oss tilbake til Gud i forening med Jesus. Sant nok at messeofferet oppløfter den troende til Gud også uten at han går til Herrens bord. Vi døde med Jesus på korset, og vi blir frembåret med Ham på alteret, såfremt vi samtykker i å Være ett med det guddommelige offerlam. Men den gode, rene vilje til å samtykke vokser nettopp derved at vi tar imot Jesus, for å bli ett hjerte og én sjel med Ham. Kirken handler derfor i full overensstemmelse med Jesus, når den oppfordrer alle sine barn til å gå til Herrens bord, hver gang de har anledning til å overvære det hellige messeoffer.

FRA KOMMUNIONEN TIL MESSENS SLUTT.

Etter Kommunionen ber presten:

"Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum."

"Hva vi har nydt med munnen, la oss, o Herre, motta det med et rent hjerte, og denne timelige gave bli oss til et middel til den evige frelse."

"Corpus tuum, Domine, quod sumpsi, et sanguis, quem potavi, adhæreat visceribus meis et præsta, ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum. Amen."

"Ditt legeme, Herre, som jeg har nydt, og Ditt blod, som jeg har drukket, gjennomtrengte mitt innerste, og forunn at ingen syndeplett blir tilbake i meg, hvem de rene og hellige sakramenter har vederkveget, Du, som lever og regjerer fra evighet til evighet. Amen."

Jesu sakramentale nærvær opphører, når brødets og vinens skikkelser ikke lenger er til. Men Jesu ånd skal alltid være med oss. Den skal vi bære i et rent hjerte), hvor vi enn er, og hva vi enn gjør. I arbeidet og i hvilen, i glede og sorg, i ensomheten og i selskap med våre medmennesker, alltid skal Jesu sinnelag være vårt lives høyeste lov.

Deretter leser presten et bibelvers, "Kommunionsverset", og koret synger det. Som "Introitus" og andre deler av liturgien er det forskjellig etter de forskjellige dager. Det hentyder både til Kommunionens nåde og til den spesielle tanke som ligger til grunn for dagens liturgi.

Den samme mening har også den følgende bønn: "Postkommunio". I korte, men innholdsrike ord uttrykker den vår faste viljebeslutning til å adlyde de hellige impulser som Kommunionen har vakt i oss:

"Ditt sakraments hellige offer fornye oss, Herre, og la oss, rensset fra det gamle levnet, overgå til Din frelsende hemmelighets samfunn." (1. søndag i fasten).

"Herre, vi ber Deg, la den Hellige Ånds inngytelse rense våre hjerter, besprengte dem innerst inne med sin dug og gjøre dem fruktbare." (Pinsedag).

"Herre, vi ber Deg, la oss i evigheten mettes ved nytelsen av Din guddom, hvorpå mottagelsen her i tiden av Ditt dyrebare, legeme og blod er et forbillede. Du som lever.(Kristi Legemsfest).

"Herre, la den himmelske hemmelighet være oss fornyelse på sjel og legeme, for at vi må merke frukten av det offer vi feirer." (8. søndag etter pinse).

Nå hilser atter presten menigheten med de skjønne ord; "Herren være med dere", og forkynder deretter messeofferets slutt med det høytidelige

"Ite, missa est." "Gå, messeofferet er fullbrakt."

hvorpå koret svarer:

"Deo gratias." "Gud være lovet."

Tidligere ble disse ord uttalt like etter homilien, før ofringen. Det var en oppfordring til de ikke døpte til å forlate Kirken, da selve offerhandlingen kun foregikk i de døptes nærvær. "Missa" betyr jo "utsendelse".

I dag har dette "Ite, missa est" en annen betydning. "Gå, det er utsendelsen! Gå ut igjen, vil Jesus si, gå til deres hjem, til livets kamp og bekymringer. Dere har tilbrakt en stund i ly av helligdommen, i bønn og velsignet samvær med meg. I mysterienes hellige fred har dere fått lov til å glemme deres sorger. Nå er dere blitt styrket ved minnet om min lidelse og død, deres livskraft er blitt fornyet ved brødet fra himmelen. Dere lever i meg, og jeg i dere. Gå bort i fred! Utenfor Kirken venter livets vanskeligheter, og verdens syndige tillokkelse vil nok forsøke å få makt over dere. Men vær frimodige, jeg har overvunnet verden."

Med sådanne tanker i sinnet forlot de store kristne i forfølgelsesens tider messeofferets hellige sted. Det var i Katakombene. Våre mysterier var bannlyst av Belial og måtte skjule seg i underjordiske gravsteder. Der forsamlet de seg på Herrens dag, de høymodige menn og kvinner, ynglinger, jomfruer og barn, Agnes, Cecilia, Laurentius, Sebastian og tusen andre, "hvis navn står skrevet i livets bok". Hvilket opphøyet syn! Her står paven ved et hellig blodvitnes grav. Omkring ham de troende. De ber og synger sine hymner. De vier Jesus sitt hjerte og sitt legeme. Oppe i dagens lys utfolder den mektige romerske verden sin prakt, den verden som hater Kristus og venter på sine uskyldige ofre: "Christianos ad leones! - til løvene med de kristne!" Når det blir søndag igjen, vil nok mange ha kjempet sin kamp tilende i arenaen eller på korset. Men her øser de kraft til å dø for Kristus av Kristi eget hjerte. Ja, de forstod hva messeofferet er.

Og alle de kristne som elsker Jesus og Hans Kirke forstår det med. De har å forsvare sin tro og sitt

kristelige livsideal mot, verdens makt. Det er ikke alltid den politiske makt, som reiser seg mot Jesu verk, men andre fiender som arbeider i lønndom eller under en maske, og fremfor alt den tredobbelte begjærighet, vi bærer i oss selv: "Kjødets lyst, øynenes lyst og livets hofferdighet" (1. Joh. 2, 16). Det gjelder å verge kjærligheten mot hat og avind, rettferdigheten, renheten og ydmykheten mot egoisme, sanselighet og hovmod, og det kristne livs alvor mot en karakterløs lettsindighet. I messeofferet blir vi mere og mere besjelet av Jesu guddommelige energi. Når derfor offeret er sluttet og presten roper: "Ite, missa est!" da svarer vi med glede og mot i hjertet: "Deo gratias! - takket være Gud!"

Før de troende går ut mottar de prestens velsignelse:

"Benedicat vos omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus sanctus. Amen."

"Den allmektige Gud, Fader og Sønn og Hellige Ånd, velsigne dere. Amen."

Denne velsignelse minner oss om at vi ved dåpen fikk den guddommelige Treenighets hellige navn påtrykket, som et segl på sjelen. Denne tro er grunnlaget til det kristelige livs utfoldelse, fremfor alt til vårt hjertes offer, vår tilbakevenden til Gud.

Deretter leser presten prologen til Johannes-Evangeliet:

"In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omne hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis. Tj.: Deo gratias."

"I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Det var i begynnelsen hos Gud. Alle ting er blitt gjort ved Det. Og uten Det er ikke én ting blitt til av det, som er. I Det var livet, og livet var menneskenes lys, og lyset skinner i mørket, og mørket begrep det ikke. Der ble et menneske utsendt av Gud, hvis navn var Johannes. Denne kom til et vitnesbyrd, at han skulle vitne om lyset, at alle skulle tro ved ham. Han var ikke lyset, men at han skulle vitne om lyset. Det var det sanne lys, som opplyser hvert menneske, der kommer til verden. Han var i verden, og verden er gjort ved Ham, og verden kjente Ham ikke. Han kom til sitt eget, og Hans egne mottok Ham ikke. Men så mange som mottar Ham har Han gitt makt til å bli Guds barn, dem, som tror på Hans navn, hvilke ikke er fødte av blod, ei heller av kjøds vilje, ei heller av manns vilje, men av Gud. (Her kneler presten ned). Og Ordet er blitt kjød og har bodd iblant oss, og vi så Hans herlighet, en herlighet som den Enbarnes av Faderen, full av nåde og sannhet. Tj.: Gud være lovet."

Det er et vers, som vi især aldri nok kan dvele ved. For det fremhever i en formel av himmelsk kraft og skjønnhet messeofferets dype mening: "Han har gitt dem makt å bli Guds barn." For å vokse i den ånd, som inne i vår sjel roper: "Abba, Fader!" og som vil føre oss alltid dypere inn. i Guds hjerte, må vi

klynge oss op til Ham som evig er Guds Sønn av naturen. Men foreningen med Jesus blir fullkommen i den utstrekning vi av hele vårt hjerte vil delta i Hans offer, for at Han selv daglig på ny skal frembære oss for Faderen.